ADUENTORIA CAUSIDICO DIUIONENSI ADUERSUS AMICI AD AMICUM...

Jacques Sirmond

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
7
9 H
50

ADVENTORIA
CAVSIDICO
DIVIONENSI

Aduersus Amici ad Amicum Epistolam,

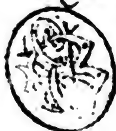
De suburbicariis regionibus & Ecclesiis.

Cùm CENSVRA VINDICIARVM
Coniecturæ alterius Anonymi.

Auctore IACOBO SIRMONDO *Societatis*
IESV *Presbytero.*

B. PARISIIS. S.
Ex Officina Niuelliana.
Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY,
via Iacobæa, sub Ciconiis.

M. DC.XX.

Cum Priuilegio Regis.

LECTORI.

IHI dubium non erat, cùm Cenſuram noſtram ederem in lucem, quin vt malorum graminum ſemper vberior eſt ſeges, pro vno libello contrarij plures ſtatim emergerent. Nec fefellit expectatio. Prodiere mox bini vno iugo, Amici ad Amicum Epiſtola, & Vindiciæ Coniectoris. Quorum vtrique etſi hoc commune eſt, quòd pugnant ipſi ſecum, atque inter ſe mutuò, & recti nihil dicũt: vt quod de numeris Platonicis Ariſtoteles ſcribit, de his meritò pronuntiare

liceat: ταῦτα δὴ πάντα ἄλογα, καὶ μάχεται αὐτὰ ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς εὐλόγοις. tamen si vitiosæ scriptionis palma cuiquam tribuenda est, hanc sine controuersia auferet Epistolæ auctor: homo, si verba spectes, hiberna pica loquacior; si sententias, Simonidis seruorum similis, qui ἐν αὐτοφώρῳ deprehensi, cùm ad sui defensionem multa funderēt, οὐδὲν ὑγιὲς, ἢ πιθανὸν, nihil consentaneum, aut verisimile causabantur. Ita enim Amicus iste, infelicis causæ patronus, tota sua dissertatione nihil minùs agit, quàm quod agit: quæ tueri vult, impugnat, quibus contradicit adstipulatur, aliorum dicta non intelligit, in suis allucinatur, in vtrisque vel inertiam suam prodit, vel αὐθάδειαν. vt de tam verbosa atque inani eius oratione verius dici nihil queat, quàm Σιμωνίδου μα-

χρὸς λόγος. Et tamen hic ille est triũphator, si ipsum de se loquentem audias, qui semper veris vincere Pag. 79 21. consueuit, qui diffutis malis pro- 27 30. stratos hostes ridet, & cùm incaluerit, suo illos gladio iugulat, ac velut piper miseros pistillo contundit. Huic ego Pyrgopolinici ne subitò responderem, datum est precibus fautorũ eius, id opinor à me contendentium, vt plenis illi tantisper & liberis gloriolæ suæ pennis pasci liceret. Ne diutius nunc differam, facit amicorum contestatio, qui silentium hoc nostrum non indulgentiam, sed ἀμηχανίαν illos interpretari monent. Statui ergo huic etiam nunc tandem, cùm aduentare ad nos dicitur, aliquid reponere, & aduentoriam offerre. Sed confusæ atque hiantis Epistolæ, in qua quid cum alio cohæreat,

quorsúmve dicatur, non facilè apparet, priùs certa quædam distinguenda fuerunt capita, ex quibus quid ille doceat, quid nobis dedocēdum sit, intelligatur. In quo quidem, quòd singula, quæ contra nos vim aliquam habere videbātur, fide bona expressi, candorem nostrum agnoscet: quòd alia, quæ redargui similiter poterant, multa prætermisi, pudori suo consultum putabit, ne si omnia persequerer, in omnibus erubesceret.

ECLOGE PRÆCIPVORVM CAPITVM EPISTOLÆ Causidici, quæ singula deinde in Aduentoria discutiuntur.

PARS I.

De regionibus suburbicariis.

CAPVT I.

Omne illud spatium extra vrbem Romam centesimo milliario circumscriptum, quod totam Præfecti vrbis iurisdictionem ambitu suo claudebat, Romana regio dicitur in antiqua Inscriptione. Quod coloniis territorium, hoc Vrbi Romanæ Regio vrbicaria vel Romana: intra cuius scilicet fines Præfecto Vrbi iurisdictionem exercere licebat.

CAP. II.

Italiæ regiones aliæ fuerunt vrbicariæ, quæ scilicet intra Centesimum continebantur; aliæ annonariæ, quæ extra Centesimum erant. Annonariæ proprium Italiæ nomen sibi fecerunt. Quare Italia

& annonaria regio idem est apud Trebellium in Tetrico, vbi nullam vrbicariam in Italiæ regionum enumeratione commemorat. Annonariæ ab annonariis functionibus dictæ.

Cap. III.

Pag. 15. 16. Suburbicarias dici non posse omnes prouincias quæ Vicario Vrbis in Notitia tribuuntur, cùm in his solum Picenum suburbicariũ appelletur. Sicilia rursum, quæ sub Vicario vrbis erat, à suburbicariis regionibus distinguitur L. IX. Cod. Theod. *de extraordinariis muneribus*. Quare ab illis diuersa est.

Pag 12. 13. 14.

Cap. IV.

Pag. 18. vsque ad 39. Italiam propriè dictam non eas solùm prouincias amplecti quæ Vicario Italiæ parebant, sed omnes prorsus quæ erant extra Centesimum. Synodus enim Sardicensis Campaniam, Apuliam, & Calabriam ab Italia non distinguit: nec seiũgi ab ea possunt, cùm angustiores sint, quàm vt separatæ prouincias constituãt, & cùm prouinciæ Romanæ non attribuantur, necesse est vt Italiæ nomine comprehendantur.

Cap. V.

Suburbicariæ prouinciæ omnes ſunt intra Centeſimum, nec vlla intra Centeſimum quæ ſuburbicaria non ſit. Suburbicariæ autem numero ſunt quatuor, Picenum ſuburbicarium, Tuſcia ſuburbicaria, Latina regio, & Valeria. Hæ quatuor prouinciæ Vrbanæ præfecturæ diœceſim conſtituebant. P. 40. 41. &c.

PARS II.

De Eccleſiis ſuburbicariis.

Cap. I.

Eccleſiæ ſuburbicariæ apud Rufinum accipi aliæ non poſſunt, quàm quæ ſuburbicariis prouinciis continentur. Vagam alioqui & incertam fore illarum ſignificationem, cùm à Synodo Nicæna certi fines vt Alexandrinæ, ſic etiam Romanæ diœceſis conſtituti ſint. In Ægypti voce nulla eſt ambiguitas. quare nulla eſſe debet in ſuburbicariis.

Cap. II.

In Synodo Calchedonenſi non quatuor, ſed tres tantùm Epiſcoporum gra-

dus designati, quia Exarchus idem est quod Patriarcha: & Zonaras auctor est Exarchos in eo Canone à quibusdam exponi Patriarchas, ab aliis Metropolitas.

CAP. III.

Pag 60. & 61. Patriarchæ totidem sunt quot Exarchi, quia iidē sunt. Hinc Patriarchis diœceses tribuuntur, sicut Exarchis. Malè igitur ab Exarchis distinguuntur.

CAP. IV.

Pag. 65. Sedes & θρόνοι non magis conueniunt Patriarchis, quàm Metropolitanis. Romanus Episcopus Italiæ primas dici non potest. Primates in Africa soli Metropolitani. In Gallia dicti etiam Patriarchæ. Itaque à Patriarchis diuersi non sunt.

CAP. V.

Patriarcha Occidentis Papa dici non potest, nec Occidens specialis eius diœcesis. Suburbicariæ Ecclesiæ apud Rufinum exponi Occidentales non possunt, non magis quàm si Romanas dixisset. Græculi sunt qui Papam faciunt Patriarcham Occidentis, & nihil illi in Oriente concedunt. Quare testes produci non debent.

PERIOCHE SINGVLORVM CAPITVM ADVENTORIÆ, quæ ſingulis Epiſtolæ capitibus ordine reſpondent.

PARS I.

De regionibus ſuburbicariis.

CAP I.

REGIO Romana pro tractu, qui extra Vrbem Romam centeſimo lapide circumſcribitur, nuſquam vſurpata. Nolanæ Inſcriptionis vera interpretatio. Territorium Vrbis Romæ ad centeſimum vſque lapidem non porrigebatur, ſed agri Romani finibus, hoc eſt paucis ab Vrbe millibus claudebatur. quo etiam ſpatio terminabatur Præfecti vrbis propria iuriſdictio.

CAP II.

Italiæ in vrbicarias & annonarias regiones diuiſio reiecta. Trebellij locus à Cauſidico perperam expoſitus. Enumerari à Trebellio regiones omnes Italiæ, etiam quæ intra Cen-

tesimum. Nec Italiam propriè dictam omnia amplecti, quæ sunt extra Centesimum, nec suburbicarias eas tantùm, quæ intra Centesimum. Annonariarum etymum refellitur.

Cap. III.

Suburbicarias rectè dici prouincias quæ ab vrbis Vicario regebantur. Cur solum Picenum in Notitia suburbicarij cognomen gerat. Causidicus suo ipsius argumento reuincitur. Sicilia item cur interdum seorsim ab vrbicariis nominetur, veram in Censura causam esse allatam. Sicilia eadem alibi vrbicariarum nomine comprehensa. Quare ab illis minimè diuersa.

Cap IV.

Specialis Italia non amplius quàm septem prouincias complexa, quæ à Vicario Italiæ administrabātur. Ideo ab Italia Campaniam, Apuliam, Calabriam secludunt cum Athanasio Synodi Sardicensis & Arelatensis. Diluuntur ridiculæ Causidici obiectiones, idemque αὐτολογίας conuincitur.

Cap. V.

Suburbicariæ omnes non sunt intra Centesimum. Secum pugnat Causidicus, qui Vmbriam suburbicariam esse negat, quæ tamen est intra Centesimum. Latina regio inter pro-

uincias nunquam habita, Valeria vltimis tantùm temporibus. Prouinciæ omnes Vrbi vicinæ non ad Præfecti, sed ad Vicarij Vrbis administrationem pertinebant.

PARS II.

De Ecclesiis suburbicariis.

CAP. I.

SVBVRBICARII *notio pro rerum ad quas refertur varietate laxior vel angustior. Quare falsum, Ecclesias suburbicarias latiùs patere nō posse quàm prouincias. Suburbicariæ Ecclesiæ quænam essent Rufini ætate notum erat. Synodus Nicæna Episcopi Alexandrini diœcesim definiuit, non Romani. Aegypti vox nòn minùs anceps, quàm suburbicarij.*

CAP. II.

Synodus Calchedonensis quatuor Episcoporum gradus manifestè distinguit. Exarchos appellat non Metropolitas, aut Patriarchas, sed eos qui gradu inter vtrosque interiecto diœceses integras regebant. Exarchorum nominis varia vsurpatio. Exarchi præter legitimos quidam adscititij & honorarij.

CAP. III.

Patriarchæ propriè dicti non plures quàm quinque. Patriarcharum nomen aliquandò commune fuit etiam Exarchis: postea primariis tantùm sedibus tributũ. semper tamẽ inter hos gradus fuit discrimen. Quare meritò distinguuntur. Exarchorũ in Oriente iura ad Constantinopolitanam sedem fere translata.

CAP. IV.

Sedes & θρόνοι propriè dicti quinque Patriarcharum. Primatis nomen ex aduersarij placitis Pontifici Max. non negandum. Discrimen ciuilium & Ecclesiasticarum administrationum. Africa olim vnica prouincia, pòst multæ, quarum primas Episcopus Carthaginiensis. Primates in Occidente appellati etiam interdum Patriarchæ. omnes tamen diuersi ordinis, & longo semper interuallo post Romanum.

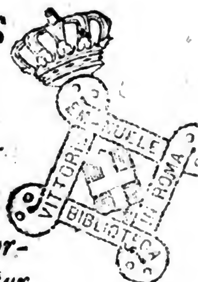
CAP. V.

Patriarcha in Occidente κατ᾽ ἐξοχὴν solus Pontifex. Specialis eius diœcesis Occidens, pars vniuersalis. Suburbicariæ, & Romanæ, & Occidentis Ecclesiæ, cùm dè Patriarchatu Romano agitur, eædem sunt. Græci ante schisma supremam in vniuersa Ecclesia Pontificis Romani potestatem agnouerunt.

ADVENTORIAE PARS PRIOR DE REGIONIBVS *suburbicariis.*

CAPVT I.

Regio Romana pro tractu qui extra vrbem Romam centesimo lapide circumscribitur nusquam vsurpata. Nolanæ inscriptionis vera interpretatio. Territorium vrbis Romæ ad centesimum lapidem non porrigebatur, sed agri Romani finibus, hoc est paucis ad Vrbe millibus claudebatur. quo etiam spatio terminabatur Præfecti vrbis propria iurisdictio.

VRBICARIAM Præfecti vrbis diœcesim, quæ ad centesimum vsque lapidē excurrat, & quatuor prouincias com-

plectatur, friuolum atque inane Coniectoris commentum fuisse, satis opinor in Censura nostra probatum est, cùm ostendimus Pręfectum urbi non prouincialem, sed urbanum esse magistratum, cuius proinde administrationi Vrbs, vrbísque termini, non dioeceses competant, aut prouinciæ. Nondum tamen, vt sentio, persuadere tibi veritas potuit, qui hoc primũ loquacissimæ Epistolæ tuæ caput facis, vt dioecesim hanc adstruas, doceasque, quod nulli adhuc in mentem venerat, illam ipsam esse, quæ in antiqua Inscriptione regio Romana nuncupetur. Ita quam Coniector longis ambagibus diu frustra quæsierat, in ipso statim disputationis ingressu feliciter inuenisti. Quid restat nisi, vt cum plausorum tuorum grege triumphum

ducas,& quod in Isiacis cani solebat εὑρήκαμεν exclames? At ego te si Romanam hanc regionem nihil ad tuam istam diœcesim facere docuero; tum si ad eiusce diœcesis regionisque fines, hoc est ad centesimum lapidem, vrbis Romæ territorium non pertinuisse, vt scribis, sed vtrumque absurdum falsumque esse demonstraro, nunquid causæ erit, quo minus te in limine ipso impegisse, ac temerè bis lapsum esse confitearе? Age ergo, Inscriptionem recita quam laudas. POLLIO IVLIO CLEMENTIANO SVBVENTORI CIVIVM VNIVERSA REGIO ROMANA STATVAM COLLOCAVIT. Hîc tu regionem Romanam interpretaris tractum illum, qui extra vrbem intra vrbis Romæ fines erat. Quid absurdius? Recognosce vbi & cui Pag. 6.

poſita ſit ſtatua, & errorem intelliges. Nolæ enim, & Nolano ciui poſitam non ignoras, à nobis didiciſti. Vnde enim hanc Inſcriptionem mutuatus es, niſi à Grutero? Gruterus autem vbi exſtare illã teſtatur, niſi Nolæ? à quo deſcriptam, niſi à Sirmondo? Sirmondus ergo eſt, qui vidit, qui legit, qui exſcripſit. Cui nunc fucum te facere poſſe confidis? Nam ſi Nolæ Nolano ciui poſita eſt ſtatua, quonam beneficio Romanos, Etruſcos, Vmbros, Samnites, Campanos, quotquot centeſimo perſtringuntur, à Nolano ciue affectos cenſes, vt ſtatuam ab vniuerſis mereretur? Nugæ ſunt, quas fingis. Regio Romana in lapide illo non Romani agri, ſed Nolanæ vrbis eſt regio. Nam vt Roma in quatuordecim, ſic Nola in ſex olim regiones di-

Inſcript. antiq. P. 1115.

uiſa eſt. Harum vnam Romanam dictam fuiſſe Inſcriptio tua docet; alteram (ſi tamen altera, & non eadem eſt) Iouiam appellatam diſcimus ex altera ſtatuæ baſi, quæ Nolæ itidem priori coniuncta legitur his verbis.

CLEMENTIANO
POLLIO IVLIO
CLEMENTIANO V. P
PATRONO INIMITABILI
LARGISSIMO CVIVS FACTA
ENARRARI NON POSSVNT
EIVS MEMORIAE REGIO IOVIA
STATVAM CENSVIT.

Nolæ vnam atque eandem regionem tum Romanam, tum Iouiam appellari potuiſſe, nec tu, ni fallor, repugnabis, ſi, quod antiquæ pariter Inſcriptiones docent, memineris Cularone, hoc eſt Gratianopoli in finibus Allobrogum, Grut. p. 167.

portam Romanam Iouiam, & portam Viennensem Herculeam, à Diocletiano & Maximiano Impp. vocari iussas: vt quod portis hîc contigit, vt nomen mutarent, idẽ Nolæ regionibus euenisse nihil vetet. Cæterum vt Gratianopoli Romanam olim portam fuisse qui audit, ridiculus esset, si de Romanæ vrbis porta suspicaretur: sic tu cùm in Nolanis monimentis regionẽ Romanam leges, caue aliud deinceps, quàm Nolanæ vrbis partem intelligas; & tuam ipsius sortem dissutis, si libet, malis nunc ride, qui vetustam Inscriptionem ad hoc tantùm produxisse videris, vt praua eius interpretatione ἀπροσεξίαν, oscitantiamque tuã, tanquã in cippo & columna proscriberes.

Pag. 5 6.7. Iam verò quòd de vrbis Romæ territorio ita disseris, vt eius spa-

tium ad centeſimum vſque lapidem exporrigas, in hoc etiam non leuiter caſtigandus es: tametſi veniam fortaſſe aliquam ideo merearis, quia huius erroris ducem non vnum habes Coniectorem; ſed multos præterea ingenio & doctrina præſtantes viros: qui cùm Præfecto vrbi tributam intra centeſimum notionem aliquam viderent, eò inducti ſunt, vt Vrbis terminos ad cẽteſimum lapidem pertinuiſſe exiſtimarent. Sed ignoſcẽt Iuriſconſultorum manes, vt qui noſtris plerumque non abſtinent, ſua per nos tractari tantiſper ferãt. Malè omnino ratiocinari eos neceſſe eſt, qui ex magiſtratus oppidi cuiuſque poteſtate de territorij ambitu coniiciunt: cùm ex territorij potius finibus, quoad ſe magiſtratus poteſtas & iura porrigãt,

colligi debeat. Quid enim? Si ex Præfectura vrbis Romani territorij petenda sunt spatia, nullúmne ante Augustum, qui Præfectos instituit, Romanæ vrbis territorium dices fuisse? aut si propterea quòd de criminibus, quę intra centesimum admissa essent, Præfectus vrbi iudicabat, ideo Vrbis terminos ad centesimum produci placet, cur non itidem, quia de controuersiis Senatorum, quę per prouincias inferebantur, Præfectus idem Valentiniani lege III. Cod. Theod. *De iurisdictione* cognoscebat, eosdem Vrbis & prouinciarum omnium terminos fuisse decernamus? At hæc absurda sunt & insulsa. Alio igitur ex capite Romani territorij fines constituendi: ex agri nimirum Romani finibus ac terminis. Quid enim aliud est

territorium Pomponio L.CCXXXIX. *De verborum significatione*, quàm vniuersitas agrorum intra fines cuiusque ciuitatis? Romani autem agri fines haud illi certè longinqui, nec latissimè patentes fuerunt. quippe qui vicinorum vndiquaque Latij vel Etruriæ oppidorum agris vallabantur, Ostiensi, Ardeate, Lanuuino, Albano, Tusculano, Gabino, Veiente, Cærite, & si qui præterea interiecti. Horum enim oppidorũ, quæ dixi, nullum est quod viginti passuum millibus Roma distet, sunt quæ decimũ, aut duodecimum non excedant. Quo ex spatio si tantum agri detrahas, quantum singula cuiusque oppidi territoria occupabant, modicos omnino agri Romani fines fuisse comperies. Hoc igitur Romæ territorium fuit, quo legitima Præ-

fecti vrbi poteſtas terminabatur. Hi Vrbis termini Vlpiano, quos Præfectus cùm exierit, poteſtatem non habet, L. vltima D. *De officio Præfecti vrbi*. non qui intra centeſimum lapidem, vt pleriſque viſum eſt, ſed qui agri Romani finibus continentur. Vt enim Prætoris verbi gratia Tuſculani poteſtas agri Tuſculani terminis coërcebatur, eodemque modo municipiorum, coloniarū, oppidorum omnium magiſtratus ſuo quiſque territorio ſe continebant: ita Præfecti vrbi propria & iure magiſtratus congruens adminiſtratio Romani territorij fines egreſſa non eſt. Proinde quicquid Præfecto extra hos cancellos, aut intra Centeſimum, aut per Prouincias conceſſum eſt, id illi non iure magiſtratus, ſed ſpeciali Principum volun-

tate tributum fuiſſe cẽſendum eſt. Quomodo & apud legum Moſaicarum Collatorem Tit. XIV. Vlpianus idem conſtitutionibus eò peruentum ſuo tempore obſeruat, vt Romæ Præfectus vrbi ſolus cognoſceret, ſi quid in legem Fauiã intra miliarium centeſimum admiſſum eſſet. Vide nunc ergo quãtũ ſummæ tuæ deſit, qui Romani agri fines perpaucis ab Vrbe milibus circumſcriptos ad centeſimũ vſque lapidem ampliaris; atque integras non dicam colonias & præfecturas, ſed ſi tibi, Coniectorique tuo credimus, ſuburbicarias omnes prouincias vno Vrbis territorio ac terminis exhauſtas velis: tum Præfecto vrbi quid proprio iure competat, quid ſpeciali lege tributum ſit, non diſtinguas. Adeo vno in capite non

vna, ſed multiplex tua eſt hallucinatio.

CAPVT II.

Italiæ in vrbicarias & annonarias regiones diuiſio reiecta, Trebellij locus à Cauſidico perperam expoſitus. Enumerari à Trebellio regiones omnes Italiæ, etiam quæ intra Centeſimum. Nec Italiam propriè dictam omnia complecti, quæ ſunt extra Centeſimum, nec ſuburbicarias eas tantùm, quæ intra centeſimum. Annonariarum etymum refellitur.

EXPLODENDA nunc eſt Italiæ Prouinciarum diuiſio, in qua te paſſim & iactanter oſtentas, hoc fortaſſe confidentiùs, quòd prolatam, laudatamque à Coniectore tuo intactam in Cenſura noſtra reliqueram. Pag. 10. „ Italiæ, inquis, re„ giones, ſeu prouinciæ, aliæ anno„ nariæ, aliæ ſuburbicariæ fuerunt.

Suburbicariæ quatuor tantùm, eę- „
que intra centesimū ab Vrbe mil- „
liarium: reliquæ omnes annona- „
riæ, nomen id ex eo nactæ, quia „
functiones annonarias pensita- „
bant, àquibus immunes erant sub- „
urbicariæ". Hæc illius, ni fallor, „
orationis est summa: hæc tua quoque, nisi quid ab illo discrepas, est sententia. Cuius quidem, vt lenissimè dicam, quot sunt capita, tot errata. Et tamen falsæ assertionis vindex, auctórq; producitur Trebellius Pollio, cum in Tetrico seniore de Aureliano scribit his verbis: *Pudore victus vir nimium seuerus, eum quem triumphauerat Correctorem totius Italiæ fecit, id est Campanię, Samnij, Lucaniæ, Brutiorum, Apuliæ, Calabriæ, Etruriæ atque Vmbrię, Piceni & Flaminiæ, omnisque annonariæ regionis.* Sed quid habet hic locus,

quod errori tuo patrocinetur? Cui enim persuadebis, Pollionẽ, cùm totam Italiam Tetrico commissam dicat, atque omnes eius Prouincias enumeratione sua comprehendat, non tamen Italiam totam intelligere, neque omnes illius Prouincias designare, sed tantummodo annonarias? Aut quis tibi concedet, scriptorem non omnino malum tam putida vsum esse tautologia, vt paucis & cõtinuatis pene verbis idem repetat, hoc est, Tetricum Italiæ Correctorem factum bis dicat; quod fieri necesse est, si vnum, quod ais, atque idem est Italia & annonaria regio? Quodnam ergo dices inter ista discrimẽ? Quasi obscurum id sit, ac non potius ita obuium & apertum, vt ab iis etiam, qui parum acutos se natos gaudent, videri possit. Quæro

enim ex te, si de Turonẽsi Antistite, quibusnam ciuitatibus Metropolitani iure præsit, ita me loquentem audias, vt dicam illum Tertiæ Lugdunensi vniuersæ, hoc est Cenomannicæ, Andegauensi, Redonicæ, Nanneticæ, omnibusque Britãnicis ciuitatibus pręesse: an verba mea sic accipies, vt Tertiã Lugdunensem, & Britannicas ciuitates idẽ esse, aut Cenomannos etiam, atque Andegauos Britannicarum gẽtium numero adscriptos censeas? Si bene ingenium tuum metior, non tam peruersè iudicabis: sed hoc potius ita statues, in hoc Turonensis Prouinciæ ciuitatum catalogo, cùm ad eas ventum esset, quæ in Britannis sitæ sunt, & aliæ quæ sequebantur, eiusdem generis omnes essent, adiectam fuisse notam, quæ reliquas omnes

nexas, totius Italiæ regiones complecti. Aliud proinde annonarias, aliud totius Italiæ regiones esse. Hæc nimirum plana atque expedita erat Trebellij verborum interpretatio. Tu verò vt Trebelliũ in partes trahas, & suffragium exprimas ab inuito, commenta illi affingis tua, tecumque non absurda modò, sed pugnantia etiam loqui cogis. Quid enim? an non pugnant ista secum, annonarias regiones in Italia dici quæcumque sint extra cẽtesimum, & Vmbriam tamen inter annonarias numerari, quæ intra centesimum continetur? Suburbicarias rursus eo spatio definiri, quod centesimo terminatur, cùm Picenum, quod inter suburbicarias censeri compertum est, extra centesimum lapidem positum esse nemo nesciat? Quam hîc

in partem te conuertes? Vmbriam abnues centesimo contineri? At reuincet Coniector, qui vt Picenum, quod extra eos fines esse norat, intra centesimum concluderet, suis illud sedibus summouit, & in agro Spoletino, hoc est in media Vmbria collocauit. An Picenũ extra cẽtesimi terminos situm negabis? Tu te ipse fateri coges, qui
Pag. 116.
in Epistolæ tuæ calce Picenum vtrumque Marchiæ nomine comprehendi scripsisti: Marchiam autem vltra centesimum totam esse res docet. Aut Vmbriam igitur de annonariarum albo expunge, aut annonarias etiam intra centesimũ aliquas confitere. Aut Picenum porrò suburbicarium nega vllum fuisse, aut suburbicarias etiam vltra centesimum positas agnosce. Ita cassam & futilem, quocumque

te vertas, ac secum ipsam pugnā-
tem, tuam istam, cui patrocinium ex Trebellio quærebas, Italicarū regionum distinctionem fateare necesse est.

Iam illud quoque quam pariter absurdum est, quod tanto nisu, tantoque aduersus doctos omnes fastu adstruere conatus est Coniector, annonarias ex eo dictas, quòd annonam penderent, quàm suburbicariæ videlicet non debebant? Hoc enim intelligi de suburbicariis voluit, aut causam nullam dixit, cur ab his annonariæ distinguātur, si annonā hæ quoq; pensitabant. At functionibus annonariis obnoxias etiam fuisse suburbicarias, tum aliæ cōplures, tū maximè XIV. Cod. Th. *de Indulgentiis debitorum*, Honorij lex probat: *Quod*, inquit, *de annonariis functionibus per*

vrbicarias regiones clementia nostra concessit, etiam in largitionalibus titulis & emphyteuticis reipublicæ prædiis custodiri mādamus. Amotis igitur reliquis etiam circa largitionales titulos, debita ex præsenti Indictione constituit, chartis abolitis debitorum. Si annonariarum functionum reliqua suburbicariis regionibus indulsit Princeps, consequens est profectè, vt ab illis debitas, & ministrari solitas intelligamus, & frustra sudando nihil profecerit Coniector, qui hoc illas onere immunes videri voluit. quod si falsum tu id esse subodoratus, propterea mentionē huius etymi nullam facis, clientisque tui errorem, vt sæpe soles, tacitò condemnas, solertiam laudo. Eorum enim more facis, qui vadimonium deserunt, ne causa cadant. Sed quid negotij erit, si dissentire vobis in-

ter vos & digladiari licet, myrmillones conficere, qui mutuis se vulneribus cædant, ac suis se ipsos mucronibus confodiant?

CAPVT III.

Suburbicarias rectè dici prouincias quæ ab vrbis Vicario regebantur. Cur solum Picenum in Notitia suburbicarij cognomen gerat. Causidicus suo ipsius argumento reuincitur. Sicilia item cur interdum seorsim ab vrbicariis nominetur, veram in Censura causam esse allatam. Sicilia eadem alibi Vrbicariarum nomine comprehensa. quare ab illis minimè diuersa.

MAGNO te, clientemque tuũ, nisi dissimulas, præsidio deiectum vides, cùm tibi extorta est Trebellij Pollionis auctoritas qua muniebaris. Iam enim perspicuũ est, non modò annonarias ab illo

nõ omnes dictas esse, quas fingitis; sed hoc etiam, quod vestræ caput est Dissertationis, nec Italiã, cùm angustiùs sumitur, & ab vrbicariis regionibus distinguitur, regiones vniuersas, quæ extra centesimum sunt lapidem, complecti posse; nec suburbicarias omnes, vt vobis placet, intra centesimum contineri. Quo euerso fundamento, quid est in tota illius Coniectura, aut in tota Epistola tua, quod vlla ex parte cohæreat? Quanto ergo simplicius ac breuius erat, id quod te Censura nostra docuit, & proximè ab Hieronymo Aleandro, doctissimo & humanissimo viro est approbatum, agnoscere? Centesimi videlicet rationem, finesque, ad specialem Italiæ significationem, vel ad suburbicariarum appellationem nihil omnino pertinere: sed

cùm à Constantino Magno duo in Italia Præfecturæ prætorianæ Vicarij essent constituti, Vicarius Vrbis, cuius sedes Romæ, & Vicarius Italiæ, qui sedem habuit Mediolani: exinde factum, vt vrbicariæ, vel suburbicariæ dici cœperint prouinciæ quas Vicarius vrbis administrabat, decem nimirum, quæ in Notitia numerantur, *Campania, Tuscia & Vmbria, Picenũ suburbicariũ, Sicilia, Apulia & Calabria, Brutij & Lucania, Samnium, Sardinia, Corsica, Valeria.* reliquæ verò septem, quoniam à Vicario Italiæ regebantur, proprium sibi deinceps Italiæ nomen vindicarint, quomodo & Vicarius ipse, quamuis Italiæ tantùm partem obtineret, Vicarius tamen Italiæ vocabatur. Hoc exordiũ fuit Italiæ pressiùs sumptæ, hic fons & origo vr-

bicariatum regionum. Quod si tibi ad hanc lucem oculos intendere fas esset, nec te ista Centesimi fabula irretitum teneret; rideres ea profectò, quæ nunc nobis velut ardua & inextricabilia pueriliter obiectas. Quid enim est tandem,
Pag. 9. quod opponis? Maximam, ais, admirationem mouere tibi, quòd in Notitia, cũ Vicarij Vrbis prouinciæ recensentur, vnica Piceni regio suburbicaria dicatur, cùm ceteræ nostra sententia sint etiam suburbicariæ. Mihi verò mirandum hoc potiùs meritò videtur, obiici id abs te mihi, quod in te possit retorqueri. Cedo enim, ecquas tu suburbicarias esse censes?
Pag. 44. *Latinam*, inquis, *regionem, Valeriam, Picenum suburbicarium, Tusciam suburbicariam*. Quàm id aptè, postea viderimus. Nunc rogo quid causæ

ſit, cur ſuburbicariæ cùm ſint omnes, duabus tantùm id nomen imponas? Reſpondebis, opinor, idcirco his duabus ſuburbicarij nomen addi, vt à Piceno annonario, & à Tuſcia annonaria diſtinguantur. Neque eo fieri, vt Valeria, & Latina regio ſuburbicariæ non cēſeantur; quemadmodum in enumerandis Franciæ regni prouinciis, ſi quis cùm ad Burgundiam tuam ventum eſt, Francicæ illi nomen addat, vt ab altera Burgundia, quæ illi coniuncta eſt, ſecernatur, non eo fiet, vt Campania, Prouincia, Britannia, & ceteræ omnes Francicæ nō ſint. Quę cùm dixeris, nemo erit qui non acquieſcat. Cur tu igitur, quaſi non idem ius Titij eſſe debeat, quod Sempronij, qua defenſione in cauſa tua vteris, eadem nos in noſtra vti ve-

P.12.13.14. tas? Miraris rurſum, quo pacto in lege IX. Cod. Theod. *De extraordinariis muneribus*, Sicilia, ſi vrbicaria eſt, ab vrbicariis regionibus ſeiungatur; & gaudes te non tam acutum eſſe natum, vt quam attuli cauſam intelligas: nempe quòd curandis fundis patrimonialibus & emphiteuticariis, de quibus lex agit, diuerſus eſſet in Sicilia Rationalis ab eo qui Rationalis per vrbem Romam, & ſuburbicarias regiones dicebatur. At ego vereor, ne dolēdum ſit potius amicis tuis, tam rudem te atque hebetem videri, vt hîc etiam non ſentias, quas mihi tendiculas obiicis, iiſdem te incautum atque imprudētem implicari. Quid enim? An non in Notitia eadem, inter eos qui ſub diſpoſitione Comitis rerum priuatarum militabant, Procurator legi-

tur rei priuatæ per Italiam, & Procurator item rei priuatæ per Apuliam & Calabriam? Quæro ex te, Apuliámne & Calabriam putes Italiæ nomine contineri. Nam mihi quidem, qui Apuliam & Calabriam Vrbicarias esse docui, facile est negare: at tibi integrum non est, qui Italię vis nomine quicquid est extra centesimum comprehendi. Cùm igitur in Italia tuo iudicio sint Apulia & Calàbria, quid aliud causę adferes, cur hîc ab Italia separentur, nisi quòd à diuersis ipsæ Procuratoribus, sicut illæ à diuersis Rationalibus, administrarentur? Noli ergo flagitare, vt alio me patrocinio defendam. Satis tutum tectumque oportet illum videri, qui eius sibi exemplo cauet, qui accusat. Sed quoniam sentio hîc mihi rem cum vno te

ſolo non eſſe, ſed cum togato iuris Anteceſſore, quem in errorem nuper impuliſti, agedum illius cauſa iterum congrediamur. Vrbicarias regiones appellari docui, quæ in Vicarij vrbis erant poteſtate; ſub Vicario autem vrbis Siciliam fuiſſe Notitia teſtata eſt; ex quo nimirum vrbicariam eſſe Siciliam ſequebatur. Hîc mihi Theodoſiana lex obiicitur, quæ Siciliam ab vrbicariis regionibus diſtinguere videatur. Obiici hanc poſſe præſenſeram: ideo ne cui fucum faceret, admonueram quid cauſæ eſſet, cur Sicilia in ea lege, tametſi eſt vrbicaria, ab vrbicariis ſciungatur. Nec difficile erat cauſam aſſequi, cùm eodem more apud nos videamus, à Rectoribus prouinciarũ ſæpe diſtingui Rectores arcium, oppidorumque nonnullo-

rum, quæ ipsa tamen in iisdem prouinciis continentur. At Tibi, Antecessorique ratio ista non satisfacit. Quare hoc vno legis argumento confici putat, Siciliam vrbicariam prorsus non fuisse, vrbicarias proinde ab vrbis vicario dici non posse. Verùm si Siciliam ab vrbicariis lex illa penitus excludit, de lege altera, quæ vnica est in Codice Theod. *Si per obreptionem*, quid censes? Quæro enim, cùm Præfecto præt. Italiæ & illyrici præcipit Imperator, vt *per omnem Italiam, tum etiam per Vrbicarias, Africanasq; regiones, ac per omne Illyricum*, hoc est, per omnes præfecturæ illius diœceses, legem promulget, Siciliam ecquo putas harum partium capite contineri? Exclusam enim, opinor, non dices, cùm Italiæ Præfecto paruisse Siciliam non dubi-

tes. Qua igitur in parte comprehensam putas? Illyricóne, an Africa? ridiculum sit suspicari. nam Italiæ Insulam fuisse Siciliam quis nescit? Sed cum Italiæ duæ fuerint diœceses, quę in hac lege distingũtur, Italia & Vrbicariæ, ad Italiæ diœcesim pertinuisse Siciliam, cum Italiæ Vicario non subesset, absurdum est affirmare. restat ergo, vt vrbicariarum numero comprehendatur. Quòd si vrbicariarum hîc nomine Sicilia continetur, causa certè quærenda est, cur in lege IX. *De extraordinariis muneribus* eadem ab vrbicariis secernatur. Ego eam attuli, quæ aptissima videbatur. Tu Antecessori nuntia, vt aut certiorem ipse proferat, aut nostram probet, atque infirmo se argumento ad Siciliã de vrbicariarum albo eradendam vsum sen-

tiat. Tu porro, si primam Italiæ huius, suburbicariarumque originem, quam dixi, & veras vtrarumque metas ac terminos didicisses, non modò in his nunc salebris non hæreres, sed alios etiam scopulos, ad quos passim offendis, declinares. Nec suburbicarias scilicet ante Constantinum appellatas, cùm exemplum, vel auctorem nullum habeas, sine tabulis, sine teste, sine suffragio affirmares. nec Italiæ nomen in Aureliani edicto, vel apud Pollionem, & alios, qui Constantini tempora antecesserunt, aliud quàm Italiam totam, quæ in duas diœceses diuisa nondum erat, interpretandum crederes: nec duas denique has partes, Italiam, inquam, & vrbicarias, quæ pro Vicariorum, à quibus regebantur, discrimine, ita sunt apta &

concinna partitione distributæ, vt Vicario Italiæ subessent omnes Italiæ huius prouinciæ, Vicario vrbis omnes vrbicariæ: tu contrà peruerso rerum ordine ita confunderes, vt si vera sunt quæ somnias, nec Vicario Italiæ pareant omnes Italiæ suæ prouinciæ, & Vicarius Vrbis nõ solas vrbicarias, sed alias etiam in sua habeat potestate.

Pag. 17.

Capvt IV.

Specialis Italia non amplius quàm septem prouincias complexa, quæ à Vicario Italiæ administrabantur. Ideo ab Italia Campaniã, Apuliam, Calabriam secludunt cum Athanasio Synodi Sardicensis & Arelatensis subscriptiones. Diluuntur ridiculæ causi dici obiectiones, idemque αὐτιλογίας conuincitur.

De Italiæ pressiùs sumptæ finibus hoc inter nos est discrimen,

ſcrimen, quod Coniector, eiuſque patronus, omnes illam prouincias complecti volunt, quæ ſunt extra Vrbis Centeſimum: nos ſeptem illas duntaxat, quæ Diœceſim Vicarij Italiæ conſtituunt, Venetiam cum Iſtria, Æmiliam, Liguriam, Flaminiam cum Piceno annonario, Alpes Cottias, Rætiam primam, Rætiam ſecundam. Rem vt auctorum teſtimonio firmaremus, Synodi Sardicenſis Epiſtolam inter cetera produximus, quæ ab Italia hoc ſenſu Campaniam, Calabriam, Apuliã ſecludit; quod certè non faceret, ſi Italiæ omnes eſſent quæ ſunt extra Cẽteſimum, cùm extra Centeſimi fines has eſſe nemo non videat. Hunc tamen Synodi locum oppugnandum ſibi Amicus delegit. prolixè ille quidem ac verboſè, ſed confuſè adeo

& perturbatè, vt ſatis liqueat ipſum quæ ſcribebat non intellexiſſe. Nam cùm aliud ſit Prouincia, aliud Diœceſis, quæ multarum prouinciarum eſt complexio: cúmque alia ciuilium diœceſum aut prouinciarum ſit ratio, alia Eccleſiaſticarum, quarum vnica ciuiles multas ſæpe continet, interdum ſingulæ ſingulis adæquantur; ſicut in Cenſura noſtra probatum eſt: acutus hic homo, & prouincias cum diœceſibus confundit, & ab Eccleſiaſticis ciuilia non diſtinguit, nec Italiam ſolidam atque integram àb Italia, quæ pro Italiæ tantùm parte ſumitur; ſuſque déque omnia miſcet, & iudicij alieni ſecurus, quàm ridiculum lectori ſe præbeat penſi nihil habet: vt me ipſum ſuſceptæ iam operæ tædeat, atque amicis indignari prorſus in-

cipiam, qui me cõuitiis ſuis vt tam inepta refellerem adegerunt. Audiamus tamen quibus machinis Synodi auctoritatem expugnet. Synodi verba ſunt, ἡ ἁγία σύνοδος ſυναχθεῖσα ἀπὸ Ῥώμης, καὶ Ἰταλίας, Καμπανίας, Καλαβρείας, Ἀπουλίας. Pag. 25. 26.
Negat in his verbis ab Italia Campaniam, Calabriam, Apuliam ſecludi, ſed tanquam eius partes Italiæ vult ſubiungi, quia nulla poſt Italiam interpoſita eſt diſtinctio. alioqui diſiunctiuam particulam indidiſſet, hoc modo, ἀπὸ Ῥώμης, ἐκ Ἰταλίας, καὶ Καλαβρείας, καὶ Καμπανίας. Itáne verò? Confecta res erat, ſi hanc Synodus notam adieciſſet? Quid ergo Athanaſio dices, qui adiecit in Epiſtola ad ſolitarios, ἀπό τε μεγάλης Ῥώμης, καὶ τῆς Ἰταλίας πάσης, Καλαβρίας τε καὶ Ἀπουλίας, καὶ Καμπανίας, Βρετίας τε. An non hoc eſt,

quod aiebam, te quid scribas pensi nihil habere, ac tuo te gladio, vt tuis verbis vtar, iugulare? Quanquam ineptum est certè, Synodi sententiam ex voculæ vnius, quæ ad rem nihil faciat, apicibus pendere. Vnde certiùs explorari Synodi mens possit, quàm ex Synodi ipsius subscriptionibus? Illas ergo recognosce. In his Episcopos leges, *Protasium ab Italia de Mediolano, Vrsacium ab Italia de Brixia, Fortunatianum ab Italia de Aquileia, Lucillum ab Italia de Verona*; deinde *Vincentium à Campania de Capua, Ianuarium à Campania de Beneuento, Calepodium à Campania de Neapoli*; *Stercorium* denique *ab Apulia de Canusio*. Si Cãpaniam & Apuliam Synodus ab Italia non distinxit, quid attinebat post Episcopos quos Italiæ adsignarat, reliquos Campaniæ vel

Apuliæ adſcribere? Nimirum Italiæ eos omnes attribuit, qui è variis Diœceſis Italiæ prouinciis, quas ſciebat vnica Eccleſiaſtica, hoc eſt Mediolanenſi, prouincia contineri: ceteros ſeorſim Campaniæ vel Apuliæ; quoniam vtraque ſuam ipſa prouinciam conſtituebat. Quod clariùs etiam, diſertiſque verbis Arelatenſis primæ Synodi ſubſcriptiones docent: *Ex prouincia Italiæ, ciuitate Mediolanenſi, Mirocles Epiſcopus. Ex prouincia Campania, de ciuitate Capuenſium, Proterius Epiſcopus. Ex prouincia Apulia, de ciuitate Arpienſium, Pardus Epiſcopus.* Et Athanaſius in eadem Epiſtola pag. 636. cùm Capuam Metropolim Campaniæ vocat, & Vincentium eius Epiſcopum commemorat, Βικέντιον μὲν τὸν ἀπὸ Καπύης. ἔστι δὲ αὕτη μητρόπολις τῆς Καμπανίας, an non

apertè peculiarem Campaniæ prouinciam fuisse significat? Nisi tu fortè aliud Metropolim esse putas, quàm caput & principem vrbem
Pag. 65. prouinciæ. Abi nunc ergo, & desine tandem de Campania, Apulia, Calabria stolidè sciscitari, cuius sint prouinciæ, Italiæne an Romanæ: cùm videas earum vnamquamque non ciuili tantùm, sed Ecclesiastico etiam iure, solidam per se prouinciam fecisse. Pergis tamen, & indignas prouinciarum numero iudicas, quòd cum Romana vel Italiæ prouincia comparari amplitudine, cõferrique non possint. Quasi verò reges hodie dici
Pag. 54. nequeant, quorum regna terrarum spatiis Gallias vel Hispanias non æquant, aut prouincias olim omnes in Gallia oportuerit esse Maximas Sequanorum, & in Britannia

Maximas Cæsarienses. Non capis, P.25 26.29.
qua ratione πᾶσαν Ἰταλίαν Athanasius, *omnem Italiam* dicere potuerit Hieronymus, si Campaniam, Calabriam, Apuliam, non comprehendunt: quomodo Valentinianum Imp. capies lege IX. Cod. Theod. *De annona & tributis*, aut Gratianum L. vnica. *Si per obreptionem*: quorum hic pariter omnem Italiam, ille omnes Italiæ regiones dixit, tametsi Vrbicarias excludant? Tuine adeo es immemor, vt de Italia, quæ Italiæ tantùm partem, hoc est diœcesim eius alteram continet, nos loqui non recorderis? Quod si recordaris, quid causæ est, cur cùm varias & ipsa partes prouinciasque complexa sit, omnem Italiam ab iis dici non feras, qui omnes eius partes intelligant? Sed restat tibi validissimum telum, Pag. 27.28.

quo Campaniam, Apuliam, Calabriam nihil aliud quàm Italiæ huius partes esse concludas, idque ex nostra, quod tibi certè gloriosum est, pharetra depromptum. Sir-
" mondus, inquis, in regionum ca-
" talogo, quæ Romanæ prouinciæ
" attribuebantur, nullam harum nu-
" merat. Italiæ ergo prouinciẹ illas
" adiudicat, hoc est secũ ipse pugnat,
" qui Italiam scripsit non amplius quàm septem Vicarij sui prouincias continere. Ita enim ἀντιλογίας nos redarguit, & latus nostrũ ferro nostro petit. Sed ô plumbeum pugionem! Quo enim exciperes cachinno, si me ita differentem audires: Belgicam Amicus, & Aquitaniam in Celtica non ponit; ponat ergo necesse est in Narbonensi. Nã tua quidem par huic, & simillima est argumentatio. Nos verò

ui ſtultum ducimus prouinciam
ı eiuſdẽ ordinis prouincia quære-
:, nec in Italię iſtas prouincia, nec
ı Romana collocamus. Tu pro-
terea quòd hactenus Campaniã,
;alabriam, Apuliam ſeparatas eſ-
; prouincias ignoraſti, Italiæ illas
rouinciæ partes dicis: qui tamen,
placitis tuis conſentanea loqui
elles, Romanæ potiùs dicere de-
ueras. Cùm enim Eccleſiaſticas
rouincias & adminiſtrationes ad
iuilium formam conſtituendas
u, Coniectorque tuus cenſeatis,
: Campaniam, Calabriam, Apu-
am tu idem, Coniectore tuo ad-
ıonitu noſtro cautior factus, non
d Vicarij Italiæ, vt ille ſentiebat,
:d ad Vicarij Vrbis tribunal per-
.nuiſſe didiceris; conſequens erat
rofectò, vt earumdem Epiſcopos
.omanæ potius, quàm Italiæ pro-

uinciæ adſcriberes. Videſis nunc ergo, vter noſtrûm teſtimonio ſuo reuincatur, vter ἀντιλογίας ἁλίσκεται, vter ἄνοιαν ὀφλισκάνει.

CAPVT V.

Suburbicariæ omnes non ſunt intra Centeſimum. Secum pugnat Cauſidicus, qui Vmbriam ſuburbicariam eſſe negat, quæ tamen eſt intra Centeſimum. Latina regio inter prouincias nunquam habita, Valeria vltimis tantùm temporibus. Prouinciæ omnes Vrbi vicinæ non ad Præfecti, ſed ad Vicarij Vrbis adminiſtrationem pertinebant.

PRÆCIPVVS Duumuirûm noſtrorum labor eſt, vt ſuburbicarias regiones intra Centeſimum deſcribant. Nam quia quatuor omnino eius nominis eſſe à peſſimis magiſtris, hoc eſt à coctoribus calcis didicerunt, quas decem numero fuiſſe Imperij Notitia nos docet, de Piceno quidem & Tuſcia,

quin suburbicariæ sint, ambigi nõ posse intelligunt, de reliquis duabus inter se non consentiunt. Cõiector enim Latium vetus & Latium nouum, primus, vt ipse gloriatur, nouas suburbicarias creauit: vitio creatas exclamat Amicus, & pro his Latinam regionem, Valeriámq; substituit. Prorsus autem quatuor suburbicarias Centesimo definiri, atque in his Præfecti vrbis diœcesim contineri volunt. Pag. 41 42
Quanquam igitur à nobis iam in Censura ostensum est, frustra Præfecti Vrbis diœcesim, aut prouincias fingi, quæ nullæ sint: tamen in hisce fingendis, constituendisque quàm multa peccent, hîc quoque demonstrandum est. Primum enim, quàm ineptum est suburbicarias omnes Centesimo concludere, cùm extra hos fines Picenum

esse liqueat, quod suburbicarium inficiari nō potestis? Deinde quàm absurdum, quæ Centesimo contineātur eas omnes suburbicarias dicere, cùm intra Centesimū sit Vmbria, quam suburbicariam negatis? Verùm hæc, quæ antea quoque attigimus, & vtrique vestrûm sunt communia, omittamus. Valeriam, Latinamque regionem tuā exploremus, quas tu, Cōiectoris tui ἀπειροσκεψίαν notans, vtrique eius Latio anteponendas censuisti. Nempe dum cornicum, quod aiunt, oculos configis, tuos ipse confodisti, vt quod ille videre non potuit, tu quoque non videres. Quem enim, nisi oculis captum, latere potest, in Descriptionibus Prouinciarum Italiæ, quotquot in antiquis Bibliothecis extant, Latij aut Latinæ regionis nomen nusquam legi? A-

gedum, aures admoue, si oculos non habes. IN ITALIA PROVINCIÆ NVMERO XVI. *Campania, in qua est Capua, Tuscia cũ Vmbria, in qua est Roma, Æmilia, Flaminia, in qua est Rauenna, Picenum, Liguria, in qua est Mediolanum, Venetia cum Histris, in qua est Aquileia, Alpes Cottiæ, Samnium, Apulia cum Calabria, in qua est Tarentus, Brutia cum Lucania, Rætia prima, Rætia secunda, Sicilia, Sardinia, Corsica.* Hæc nostri est Codicis dinumeratio, à qua ceteri nihil discrepant, nisi quòd in nonnullis Roma præteritur, quam tamen in Tusciæ prouincia cõstitutam notat etiam Paulus Diaconus in gestis Longobardorum libro II. Cum hac autem Descriptione confer alteram, quæ in vtriusque Imperij Notitia legitur his verbis: PROVINCIÆ ITALIÆ XVII. *Vene-*

tiæ cum Hiſtris, Æmiliæ, Liguriæ, Flaminiæ & Piceni annonarij, Tuſciæ & Vmbriæ, Piceni ſuburbicarij, Campaniæ, Siciliæ, Apuliæ & Calabriæ, Rętię primæ, Rętię ſecundę, Samnij, Valerię, Sardinię, Corſicę. Ex his duabus Italiæ Prouinciarum Adnotationibus priorem à Conſtantino magno ad Theodoſium vſque obtinuiſſe, ſi dubitari abs te poſſe crederem, facile eſſet docere: poſteriorē Theodoſij, filiorumque eius temporibus natam, vſurpatamque, Notitiæ ipſius ſchemata declarant. Nūc igitur percontari libet, cùm inter Italiæ prouincias, quæ poſt Cōſtantinum, vt de ſuperiore memoria nihil dicam, agnitæ deinceps vel auditæ ſunt, nullum nec Latij, nec Latinæ regionis ſit veſtigium, quia in Campaniæ videlicet prouincia comprehendebatur: quónam vos

mentis errore vel audacia Prouincias vobis fingere potuiſtis, quæ Prouinciæ non erant? Tum de Valeria quæro ex te, quî factum putes, vt in priore catalogo eius nomen non legatur, niſi quia in Prouinciarum numero nondum erat? Valeria enim, ſi neſcis, antiquũ viæ nomen eſt, recens prouinciæ, quæ Samnij ferè antea pars fuit. Quo igitur pacto tot ſæculis quæ anteceſſerant Præfectianæ, quam dicitis, diœceſeos prouincia potuit eſſe Valeria, ſi nata non erat? Quid ſi de Tuſcia quoque ac Piceno quæram eodẽ modo, cùm Piceni ſuburbicarij mentionem in posteriore tantùm Notitia videas, Tuſciæ ſuburbicanæ ne in hac quidem; an non certa ſit coniectura, Picenum & Tuſciam, cùm integræ antea eſſent prouinciæ, in duas po-

stea, sed serò ac postremis demum temporibus esse diuisas, annues an negabis? Sed hunc ego locum, ne absurdius abs te aliquid exprimã, in præsentia non vrgebo. Hoc respondeas velim, cùm è quatuor Prouinciis, quas Præfecto Vrbi adsignabas, Latina regio nulla sit, Picenum sit extra Centesimum, Valeria nimis recens, Tuscia sit incerta, Pręfectianam istam dioecesim, quam in his constituebas, quibus tandem ex Prouinciis conflaturus es? Nam frustra, vt vides, in his conquirendis hactenus cum collega tuo laborasti. Et profectò, qui id quod nusquam est quęrunt, hoc nimirũ agunt, vt multum sudando inueniant nihil. Quare casso atque irrito conatu abstine, si sapis. Pręfectus Vrbi, quod sępe iterandum est, non prouincialis,
sed

ſed vrbanus fuit magiſtratus: nulla proinde illius diœceſis fuit, nullæ prouinciæ. Propria enim & præfecturæ iure illi congruens adminiſtratio vrbe Roma, Romanique agri terminis finiebatur. Hũc agrum quæ cingebant Prouinciæ, & quotquot omnino Cẽteſimi partem aliquam attingebant, ſuos ſingulæ Rectores habebant, Conſulares, Præſides, Correctores, quibus nihil commune fuit cum Præfecto Vrbis; in Vicarij autem vrbis erant poteſtate; vt ceteri omnes, qui reliquas eius diœceſis prouincias, hoc eſt ſuburbicarias ceteras adminiſtrabant. Denique vt intelligas Præfecto Vrbi prouincias non fuiſſe commendatas, Symmachum audi lib. IX. epiſtola CXIX. Diſces enim non ſolùm Præfecturæ Vrbanæ oppoſitam fuiſſe pote-

ſtatem, cui prouinciarum iura mãdata ſint: ſed Præfecti Vrbis anguſtos adeo iuriſdictionis terminos fuiſſe, vt Albam vſque non excurrerent. Scripta eſt epiſtola, (nam titulo caret) ad Vicariũ Vrbis, vt coniicio, digna quæ priorem hanc diſſertationem claudat, atque integra legatur. Ea eſt huiuſmodi.

SYMMACHI EPISTOLA
LIB. IX. EP. CXIX.

SECVNDVM *proximæ ætatis exẽpla, clariſsimo & excellentiſsimo viro, fratri noſtro Præfecto Vrbi inceſtatę* Primige-*nię virginis, quę ſacra Albana curabat, à collegio noſtro vindicta delata eſt. Sed quia litteris cuius cauſę probabiles aſſeruntur, quòd neque muros æternæ Vrbis tanti criminis reos fas ſit intrare, neque ipſe ad longinqua poſsit occurrere: cùm*

facinus vbi admiſſum eſt debeat expiari, neceſſe perſpeximus, poteſtatem finitimam conuenire, & cui prouinciarum iura mandata ſunt; vt in Primigeniam, quę publicarum cerimoniarum maculauit arcana, corruptoremque eius Maximum, qui quidem flagitium non negauit, ſeueritas ſemper his adhibita exeratur. Dignaberis igitur, conſideratis confeßionibus, quæ nefandi tragœdiam prodiderunt, iniuriam caſtißimi ſæculi reorum ſuppliciis vindicare.

ADVENTORIAE PARS ALTERA, DE ECCLESIIS *suburbicariis.*

CAPVT I.

Suburbicarij notio, pro rerum ad quas refertur varietate, laxior est vel angustior. Quare falsum est Ecclesias suburbicarias latiùs patere non posse quàm prouincias. Suburbicariæ Ecclesiæ quænam essent, Rufini ætate notum erat. Synodus Nicæna Episcopi Alexandrini diœcesim definiuit, non Romanam. Aegypti vox non minùs ambigua, quàm suburbicarij.

QVI circa regiones suburbicarias tam multis modis hallucinatus es, de Eccle-

clesias comprehendisse. Sensisti quā vim habeat hæc argumētatio. Itaque, ne te illa in angustias compelleret, tacitam dissimulasti. Et quasi confectum à nobis nihil esset, rem denuo arcessis à capite, negasque suburbicarias Ecclesias dici alias posse, quàm quæ suburbicariis tuis prouinciis contineantur. Vagum alioquin & ambiguum ais fore vocabulum, quod certas & statas Ecclesias non denotet, cùm certam à Synodo ac definitam Episcopo Romano diœcesim adsignatam fuisse non ambigas. Tua sunt hæc omnia, vt opinor. Vide tu, an ratiocinationis tuæ caput vllum, quod ad rem faciat, prætermittam. Quanquam hæc ipsa, quæ commemoraui, cùm falsa ineptáque sint, ad rem tuam quid faciūt, nisi vt te inertiæ inscitiæque con-

Pag. 48. Pag. 52.

demnent? Primùm enim, quis tibi Grammaticorum aſſentietur, ſuburbicarij notionem pro rerum, ad quas refertur, varietate anguſtiorem, laxiorémve eſſe non poſſe? Quæſo te, Pariſienſem præfecturam cùm audis, eoſdémne illius fines animo fingis, cùm de Prætore Pariſienſi agitur, eoſdem cùm de Epiſcopo, eoſdem cum de Curia, ſupremóque tribunali Pariſienſi? Inſanus ſis, ſi fingas. Cur igitur eadem intelligi aut concipi vis ſpatia, cùm prouinciæ, eadem cùm Eccleſiæ ſuburbicariæ nominantur: & quod inde ſequi neceſſe eſt, cur Epiſcopi Vrbis, & Præfecti Vrbis, & Vicarij Vrbis, & aliorum, ſi qui ab Vrbe nomẽ ducunt, eoſdem poteſtatis, ac iuriſdictionis terminos eſſe iubes? At ſuburbica-
„ ria, inquis, cùm ex eo dicta ſint,

quia circa Vrbẽ, vel ſub Vrbe erãt, «
ad longinqua transferri non poſ- «
ſunt. Equidem hoc à te ſcribi vi- «
deo, ſed contra te, ſed contra Coniectorem. Quid enim? An illum oblitus es, atque illius exemplo te, Vmbriam, quæ Vrbi proxima eſt, de ſuburbicariarum numero expunxiſſe? Si ſuburbicariæ de vrbis vicinia ſunt dictæ, ſuburbicarium Picenum eſſe cur agnoſcis, Vmbriam negas, quæ Vrbi tamen vicina & propinquior eſt, quàm Picenum? Aut conſentanea loqui diſce, aut tace, & iis qui didicere, loquendi partes concede. Iam illud porrò quàm inane eſt, quod cauſaris, incertum & ambiguum fore, quas Eccleſias ſuburbicarias dicat Rufinus, ſi has etiam extra eius nominis prouincias accipi placeat? Quaſi verò Rufini ætate ſuburbi-

cariarum Ecclesiarum obscurius nomen fuerit quàm Prouinciarum: aut quemadmodum Præfecti Vrbis, & Vicarij Vrbis potestas quos fines haberet, ignorari non poterat; ita Episcopi Romani specialis diœcesis quousque pertineret, exploratum itidem ac ratum non esset.

Sed erras vehementer, si aut Synodo Nicænæ, aut Rufino, qui Synodum interpretatus est, propositum id fuisse censes, vt Romanæ diœcesis partem vllam nominatim exprimeret. Adsignauit,
" inquis, Ægypti prouincias Ale-
" xandrino Episcopo: debuit ergo
" & Romano certas adscribere. Non
" poteras, quàm oscitanter Synodi verba legeris, aut quàm parum assecutus sis, apertiore indicio testari. Sic enim disputas, quasi eius canonis quæ fuerit occasio, aut cuius

gratia conditus ſit, penitus ignores. Atqui ex Synodi ipſius ad Epiſcopos Ægypti epiſtola, quam libro 1. cap. 9. recitat Theodoretus, diſcere poteras, Meletiani ſchiſmatis cauſa editum fuiſſe, ob Meletium Lycopolis Epiſcopum, qui καθ᾽ ἑκάστην χώραν, vt narrat Epiphanius hæreſi LXVIII. καὶ καθ᾽ ἕκαστον τόπον διερχόμενος καθίστα κληρικοὺς, ἐπισκόπους τε καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους ; καὶ ᾠκοδόμει ἐκκλησίας ἰδίας. *Clericos paßim, Epiſcopos, & presbyteros, ac diaconos inſtituebat, priuataſque ſeorſim Eccleſias erigebat.* Quæ cùm aduerſus Epiſcopi Alexandrini iura tentari viderentur, morem antiquum retineri Synodus iuſſit, vt Epiſcopus Alexandriæ per Ægyptum, Libyam, Pentapolim, ſummam habeat poteſtatem; parique modo & Antiochiæ, & ce-

teris in prouinciis sua Metropolitanis iura seruari. De Alexandrina ergo diœcesi quæstio cùm esset, è re fuit, ne quid obtendere Meletianis liceret, singulas illius partes percensere: Romanæ autem vel Antiochenæ diœcesis partes, de quibus nulla erat disceptatio, nihil attinebat commemorari. Quare frustra parem vtrarumque causam vis fuisse. Sed parem fuisse concedamus. quid est quod de suburbicariarum apud Rufinum, quasi nõ satis aperta & distincta interpre-
Pag. 32. „ tatione nostra cauilleris? Quia Æ-
„ gypti sollicitudinem, inquis, Ale-
„ xandrinum Episcopum gessisse qui
„ dicit, is non partem Ægypti, sed
„ totam, nec plusquam Ægyptum,
„ sed solam intelligit. In suburbica-
„ riis verò nihil simile. Nam earum
„ apud nos varia est significatio. Itá-

ne vero? In Ægypti voce nihil esse putas ambigui? Atque hoc reliquum erat, vt nescire te ostenderes, Ægyptum nunc totam diœcesim dici, quę Libyam simul & Pentapolim amplectatur; nunc solam eius partem, quæ Ægyptus propriè est appellata? Quorsum enim à Synodo Aegyptus, Libya, & Pentapolis distinguuntur, si Aegyptus pro sola interdum diœcesis parte non sumitur? *Antiqui mores obtineăt, qui sunt in Aegypto, Libya, & Pentapoli, vt Episcopus Alexandrinus horũ omnium habeat potestatem.* quorsum à Rufino sola Aegyptus commemoratur, si non alias etiam partes aliquando comprehendit? *Vt Alexandrinus Episcopus Aegypti, Romanus suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat.* Sed profectò cautior te, atque intelligentior erat Rufinus.

Sciebat nimirum, & Aegypti & suburbicariarum ambigua esse vocabula: quòd vt Aegyptus nunc integra est diœcesis, nunc vna eius pars tantùm; ita suburbicariæ Ecclesiæ dici possint, tum eæ priuatim, quæ in Vrbe, Vrbisque sint Episcopatu; tũ eæ item, quæ Prouinciæ Romanæ ambitu contineantur; tum eæ postremò, quæ solidam Episcopi Romani diœcesim & Patriarchatum constituant. Ceterùm in Nicæni canonis tractatione, vbi Aegyptus cum suburbicariis Ecclesiis, hoc est Alexandrina diœcesis cum Romana comparetur, quemadmodum dubitare non potuit Rufinus, quin Aegypti nomine Libyam quoque & Pentapolim ab eo comprehensam scirent omnes; ita neminem adeo stupidum putauit fore, qui

ſuburbicarias Eccleſias aliud quàm totius Occidentis, (quoniam hæc ſpecialis eſt Epiſcopi Romani diœceſis) Eccleſias omnes interpretandas cenſeret.

CAPVT II.

Synodus Calchedonenſis quatuor Epiſcoporum gradus manifeſtè diſtinguit. Exarchos appellat non Metropolitas, aut Patriarchas, ſed eos qui gradu inter vtroſque interiecto diœceſes integras regebant Exarchorum nominis varia vſurpatio. Exarchi, præter legitimos, quidam aſcititij & honorarij.

QVATVOR Epiſcoporũ gradus in Synodo Calchedonenſi deſignari, Epiſcopos videlicet ſingularum ciuitatum, Metropolitanos prouinciarum, Exarchos ſeu primates diœceſeon, & Patriarchas qui θρόνοις ſiue ſedes

propriè dictas regebant, in Censura nostra docuimus. Reclamat Causidicus, & symmystarum suorum, qui hoc ante scripserant, prę-iudicio fretus, quanta potest voce contendit, tres duntaxat Episcoporum gradus in Ecclesia fuisse, nec plures tribus à Synodo commemorari. Nusquam pica nostra, quàm in hoc capite loquacior, nusquam petulantior, nusquam impotentior fui; vt mihi quidem visa sit inusitata quadam rabie hoc loco laborare. Sed ades tandem, si modò ad sanam mentem rediisti, quo argumento tres tantùm Episcoporum gradus vis esse? Adeóne pingui & crasso es sensu, vt quatuor numerare non possis? Synodus Calchedonensis Canone IX. de clericorum iudiciis sancit, vt si cui clerico lis fierit cum proprio, vel
cum

cum alio Episcopo, πρὸς τὸν ἴδιον, ἢ καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον, à prouinciæ Synodo iudicetur: si autem cũ ipsius prouinciæ Metropolitano, πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην, Episcopus aut clericus controuersiam habuerit, aut diœceseos Exarchum adeat, aut sedem regiæ vrbis Cõstantinopoleos, ἢ τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον. Dic sodes, Episcopum, Metropolitam, Exarchum diœcesis, & θρόνου siue sedis Archiepiscopum Patriarcham, quot numero esse censes? Sirmondus, inquis, quatuor esse " P.66 67 68.69.
putat, ego tres tantummodo. Quid "
ita? quia Exarchus idem est ac Pa- "
triarcha. Proinde Synodum sic in- "
terpretor, vt clerici vel Episcopi "
cum Metropolitano controuer- "
siam Exarcho diœceseos, hoc est "

Patriarchæ dirimendam permit-
„ tat. quid ineptius? quid insulsius?
„ quid à Synodi mente alienius fingi
vel excogitari queat? Nam si cùm AVT EXARCHVM, AVT PATRIARCHAM Synodus dicit, vnum atque eundem dicit, quid restat, nisi vt cùm in eodem Canone PROPRIVM, AVT ALIVM EPISCOPVM distinguit, itemque EPISCOPVM AVT CLERICVM, nulla tamen inter hos tuo iudicio sit distinctio: sed vnum idemque sit proprius Episcopus quod alienus, idem clericus quod Episcopus? Deinde si ista inter se non discrepant, non iam vides, quàm absurda ex hoc genere consequantur? vt quoniam eum qui loquitur, aut vera, aut falsa loqui necesse est, verum de te affirmem nihil intersit: & quoniam aut stultus aut sa-

piens, dum hæc ſcribis, videri forтаſſe poſſis, vtrum de te potiùs credi malis, quia ſtultum à ſapiente non diſcernis, penſi habere nihil debeas? Quæ vbi admiſeris, quis amicorum vicem tuam non dolebit? Sed operæpretium eſt tamen, quibus auctoribus Exarchos Patriarchas interpreteris cognoſcere. Græcis, inquis. quibus enim „ p.67
potius? Zonaras quippe teſtatur „
Exarchos diœceſeon à quibuſdam „
exponi Patriarchas, ab aliis Me- „
tropolitas, ἐξάρχους δὲ τῆς διοικήσεως τοὺς „
Πατριάρχας φασίν. ἄλλοι δὲ τοὺς Μητρο- „
πολίτας. Ita nimirum Græcos para- „
tus es, ſi quid rectè ſapiūt, aſpernari, vbi errant, amplecti. Hic enim vtramuis partem ſequare, par error eſt. Nam ſi Exarchos Metropolitas dixeris, redarguet te Synodis ipſa, quæ à Metropolitis di-

ſtinguit. Sin Patriarchas, ita vt à primarum ſedium Rectoribus non diſtinguas; iis ipſis, quæ iam dixi, refellere. Quanto verò conſultius, quando Græcos audire placet, Zonara, qui te, vt vides, nihil iuuat, relicto, Balſamonem audiſſes? Is enim te quínam à Synodo Exarchi vocentur ignorare paſſus non eſſet. Vel nunc ergo tãdem auſculta, ὁ μέντοι ἔξαρχος τῆς διοικήσεως ἐστὶν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐχ ὁ ἑκάστης ἐπαρχίας μητροπολίτης, ἀλλ' ὁ τῆς ὅλης διοικήσεως μητροπολίτης. διοίκησις δέ ἐστιν ἡ πολλὰς ἐπαρχίας ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ. *Exarchus*, inquit, *diœceſis eſt, vt mihi quidem videtur, non vniuſcuiuſque prouinciæ Metropolitanus, ſed Metropolitanus totius diœceſis. Diœceſis autem eſt, quæ multas in ſe prouincias continet.* Quid dici potuit explicatius? Vt Epiſcopi, qui vnicuique prouinciæ præeſt, proprium nomen Metropolitanus; ſic Me-

tropolitani, cui multarum prouinciarum diœcesis subiecta est, proprium est nomen Exarchus. Quo ex genere in primis fuerunt Cæsareæ Cappadocum Metropolitanus, qui Ponticam diœcesim regebat; & Ephesinus, qui Asianam. Propterea Exarchi diœceseon appellabantur: vt in Synodi VI. subscriptionibus Epistolæ ad Agathoné: Φιλαλήθης ἐπίσκοπος τῶν Καισαρέων τῆς πρώτης τῶν Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, καὶ ἔξαρχος τῆς ποντικῆς διοικήσεως. *Philalethes Episcopus Cæsariensium Metropolis, primę Cappadocum prouinciæ, & Exarchus Ponticæ diœcesis.* Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς Ἐφεσίων μητροπόλεως, καὶ ἔξαρχος τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως. *Theodorus Episcopus Ephesiorũ Metropolis, & Exarchus Asianæ diœcesis.* Quot deniq; apud Græcos diœceses fuere, tot Exarchi. Vnde & Orientalis quo-

que diœcesis Exarchus, ἔξαρχος τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, in eadem Synodo Calchedonensi Actione XIV. dictus legitur Patriarcha Antiochenus. non quòd is aliud nihil esset quàm Exarchus, tertiusque Episcoporum gradus à quarto non differat. minimè verò. sed quia Antiochia, cui præerat, caput erat & Metropolis Orientis. Et Episcopus Alexandrinus eodem modo Exarchus Ægypti appellari iure poterat, quia Præsul erat, vt Theodosij ad Optatum Augustalem lex loquitur, omnium per Aegypti diœcesim sacerdotum. Quāquam enim nomen Exarchi, quod quidem, si vim vocis consideres, eum qui quaque in re præsit ac principem locum teneat, significat, cùm ad Ecclesiasticas dignitates transfertur, nunc huic, nunc illi accom-

dari possit; vt cum in Synodo Sardicensi Can. VI. ἔξαρχος τῆς ἐπαρχίας Exarchus prouinciæ, pro Metropolitano ponitur : & apud Euagrium lib. IV. Historiæ Ecclesi. c. XI. Episcoporum Exarchi, ἴδιοι τῶν ἐπισκόπων ἔξαρχοι, vniuersè appellantur, quicumque subditos habent Episcopos. Quanquam etiam postremis imperij Constantinopolitani sæculis, quod ex Georgio Codino, & Græcorum Notitiis constat, Exarchi vacuum nomen, tanquam codicilli sine re, multis Metropolitanis honoris causa communicatum est, qui diœceses re vera vel nullas vel integras non habebant, vt Ancyrano, vt Cyziceno, vt Nicomediensi, vt Nicæno, vt aliis permultis. Nihil tamen hæc officiunt, quo minus Exarchi olim ij propria notione sint dicti, qui

ſolidas multarum prouinciarum diœceſes regebant, atque hoc ſenſu in Synodi Calchedonenſis Canone, vt Balſamon docuit, accipiendi ſint. Quin etiam idem auctor eſt Balſamon, extitiſſe ſua etiam ætate veteres illos diœceſeon Exarchos, ſed antiquis priuilegiis caruiſſe. quod verum eſt. Perſeuerarunt enim ex hoc numero Exarchus Ponticæ diœceſis, Epiſcopus Cæſarienſis; Exarchus Aſianæ, Epheſinus; Exarchus Thracicæ, Heraclienſis: atque hoc inter aſcititios Exarchos, qui poſtea id nomen adepti ſunt, velut priſcæ dignitatis inſigne veſtigium retinuerunt, quòd duo priores ὑπέρτιμοι τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχοι, tertius πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων, καὶ ἔξαρχος nuncupati ſunt, cùm cæteri ſubditij, ὑπέρτιμοι καὶ ἔξαρχοι tantummodo vocarentur.

CAPVT III.

Patriarchæ propriè dicti non plures quàm quinque. Patriarcharum nomen aliquando commune fuit etiam Exarchis, postea primariis tantum sedibus tributum: semper tamen inter hos gradus fuit discrimen. quare meritò distinguuntur. Exarchorum in Oriente iura ad Constantinopolitanam sedem fere translata.

DE Exarchis Græcorum quínam & numero quot fuerint, dictum est abundè. sequitur vt de Patriarchis, eorúmque diœcesibus dicamus: vt hoc etiam ex capite alios tertij, alios quarti ordinis Episcopos fuisse non ignores. Quot igitur legitimos in Ecclesia Patriarchas habitos olim putas esse? Quinque omnino fuerunt. Quid rides? An quia Patriarcha-

rum turbam animo tibi finxeras, & Italiam, Galliam, Africam, Orientem quoque ipſum peragraras, vt Patriarchas quæreres, atque vbi nulli erant, tute ipſe nouos & inauditos excitares, idcirco patriarchas tibi omnes fuiſſe dabimus, quos hariolaris? quis de Patriarcharum numero grauior, certiórque eſſe poteſt auctor, quàm Iuſtinianus? Is quinque omnino Patriarchas fuiſſe docet, tum vbique paſſim, tũ diſertè Nouella cxxiii. Κελεύομεν, inquit, τοὺς μακαριωτάτους ἀρχιεπισκόπους καὶ πατριάρχας, τουτέστι τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Θεουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, ἐν τῇ αὐτῶν χειροτονίᾳ ταῦτα μόνον παρέχειν, ἅπερ ἡ συνήθεια γινώσκει. *Iubemus vt beatiſſimi Archiepiſcopi & Patriarchæ, hoc eſt ſenioris Romæ, Cõſtantinopolis, Alexandriæ, Theopolis, &*

Hierosolymorum, in ordinatione sua ea solùm præbeant, quæ præberi mos est. Euolue Nouellas omnes, & quicquid in Græcia librorum est post Iustinianum, cuius potissimum æuo Patriarcharum nomen inter Ecclesiasticas dignitates frequentari cœptum est, nusquam Patriarchas, nisi hos quinque, agnitos reperies. Quid apud Latinos, an plures fuerunt? Anastasium audi Bibliothecarium in Epistola, quam Synodo VIII. præfixit ad Hadrianum Papam II. *Cùm Christus*, ait, *in corpore suo quod est Ecclesia tot Patriarchales sedes, quot in cuiusque mortali corpore sensus locauerit, profectò nihil generalitati deest* ECCLESIÆ, *si omnes illæ sedes vnius fuerint voluntatis.* Vide nunc, quas in angustias redactus sis. aut docendum est tibi, sensus in corpore plures esse quàm quin-

que, aut confitendum Patriarchas, Orientis, Occidentiſque conſenſu, plures hoc numero non fuiſſe. Verùm ego te, vt reſpires tandem, in his anguſtiis verſari diutius non ſinam. Patriarcharum nomen Exarchis olim, id eſt tertio Epiſcoporum ordini, tributum aliquando fuiſſe non inficior, tempúſque adeo extitiſſe, quo Patriarchæ ab Exarchis diuerſi apud Græcos non eſſent. quis hoc neſcit? Vexas te, vt hoc doceas, nec aptè quicquam probas: cùm facilius nihil fuerit, quàm id certis documentis oſtendere. Quid enim? An non apertè Socrates libro v. Hiſtoriæ Eccleſ. cap. VIII. Diœceſes Thracicam, Ponticam, Aſianam, Ægyptum, & Orientem, πατριαρχίας Patriarchias appellat, & Patriarchas in ſingulis à Synodo Conſtantinopoli-

tana conſtitutos ſcribit? An non in Synodo ipſa Calchedonenſi, cùm Actione II. perpoſitum eſſet à Iudicibus, vt πατριάρχαι ἑκάστης διοικήσεως, vniuſcuiuſque diœceſis Patriarchæ, vnum aut alterum ſibi ex ſua quiſque diœceſi ad componẽdam fidei formulam adſciſcerent; in Actione v. vbi hæc formula conſcripta eſt, delecti ex Orientali, Pontica, Aſiana, Thracia, & Illyrico leguntur: vt appareat in his ſingulis diœceſibus, atque in Ægypto, quam omittit, ſingulos fuiſſe Patriarchas? Patriarchæ igitur iidem aliquando fuere, qui Exarchi. habes quod optabas? Quid tum verò? An eo factum putas, vt iidem ſemper fuerint, aut tum etiam cùm iidem erant, tres tantùm in Eccleſia, & non quatuor Epiſcoporum gradus nume-

rati ſint? Falleris. Etenim vt Papæ nomen apud Latinos omnium primùm Epiſcoporum nomen fuit; poſtea proprium & peculiare illius factum eſt, qui Epiſcopus eſt Epiſcoporum: ſic Patriarchæ nomen, quod commune aliquando fuerat cum Exarchis, ad eos poſtea ſolos tranſlatum eſt, qui Eccleſiæ primarias quinque ſedes regunt. Cæterùm vt Romanum inter Pontificem, & reliquos Epiſcopos, qui tum Papæ, ſicut ille, vocabantur, magnum ſemper fuit apertúmque diſcrimen: ita iidem iſti principum ſedium Antiſtites, tum etiã, cùm Pariarchæ ſoli nondum vocabantur, ab iis tamen qui in tertio erant ordine Patriarchis & Exarchis diſtinguebantur, iiſdemque honoris & dignitatis gradu præcellebant, & quartum, velis,

nolis, Epiſcoporum ordinem conſtituebant. Niſi fortè adeo rerum omnium es expers, vt Cæſarienſis, aut Epheſini Epiſcopi, qui Exarchi diœceſeon ſuarum fuere, parem vnquam cum Antiocheno, vel cum Alexandrino in Eccleſia auctoritatem credas fuiſſe: ac fruſtra in Synodis œcumenicis primo ſemper loco quinque Archiepiſcoporum, quos dixi, tum deinde Cæſarienſis, Epheſini, & reliquorum Exarchorum ſubſcriptiones legi putes, quòd nullũ inter vtroſque diſcrimen fuiſſe arbitreris. Sed habes tamen, quo duce pugnes, vincaſque, immo triumphes, eundem ipſum Imperatorem Iuſtinianum. Quid faciemus, inquis, Iuſti- « p. 60.
niano, qui paſſim in Nouellis πα- «
τριάρχας ἑκάστης διοικήσεως, vniuſ- «
cuiuſque diœceſis Patriarchas ap- «

triarchas illum dices alios in Occidente finxisse præter Romanum? Quòd si Lugdunenses & Bituricenses Episcopi Patriarchæ ideo rectè tuo iudicio appellari videntur, quia Primates; cur Patriarchas dici Senonenses non placet, quibus primatum in Ansegiso, & quidem per Galliam & Germaniam, à Ioãne VIII. Papa delatum, testis est Synodus Fontigonensis? An Senonenses fortasse, quòd à sede Apostolica id iuris adepti sint, Primates dici non probas: Aquileienses contrà, quoniam excusso Romanæ sedis imperio schisma fecerunt, & Patriarchæ nomen, vt αὐτοκέφαλοι viderentur, vsurparunt, iure factos Patriarchas arbitraris? Verùm ego quo iure, quaque iniuria, Patriarchæ vlli vnquam in Occidente appellati sint, non disputo: hoc te

iubeo meminiſſe, Patriarcham ex eo numero nullum vnquam ſibi tantum arrogaſſe, vt ſe vnius eiuſdem cum Epiſcopo Romano gradus & ordinis eſſe cogitaret: inſanúmque & amentem videri oportere, qui de illis aliter ſentiat, cùm Reparatum ipſum videat Carthaginienſem Epiſcopum, quo nullus certè inter Occidentis Primates vel vrbis dignitate, vel diœceſis amplitudine potior fuit, ſua ſedi Apoſtolicæ accepta ferre priuilegia, & pro his redintegrandis apud Agapetum Papam laborare, vt Agapeti Epiſtola 11. declarat. Cùm ergo Primates huiuſmodi, vel Metropolitanos, quamuis Patriarchæ interdum nominentur, à veris Patriarchis diuerſos, & inferioris gradus fuiſſe liqueat, quid nodum in ſcirpo, quod aiunt, aut tenebras in

media luce quæris, vt distinctos Episcoporum ordines confundas, & cùm de reipsa constet, de nomine tergiuerseris?

CAPVT V.

Patriarcha in Occidente κατ' ἐξοχὴν solus Pontifex. Specialis eius diœcesis Occidens, pars vniuersalis. Suburbicariæ, & Romanæ, & Occidentis Ecclesiæ, cùm de Patriarchatu Romano agitur, eædem sunt. Græci ante schisma supremam in vniuersa Ecclesia Pontificis Romani potestatem agnouerunt.

RELIQVA est Causidici de Patriarchatu Occidentis altercatio. in qua facundus & facetus homo, nullos ingenij, eloquentiæque suæ neruos non intendit, argutias etiã, & patrios sales adspergit, vt doceat malè Papam Occidentis Patriarcham appellari, malè

ſpecialem eius diœceſim Occidentem dici, malè ſuburbicarias Rufini Eccleſias ad Occidentales omnes Eccleſias transferri. Et non videt acutus orator, ſi quinque duntaxat in Eccleſia ſunt Patriarchæ, quinque primariæ ſedes, ſiue θρόνοι, vt multis iam antè probatum eſt, ſi quinque πατριαρχικαὶ κεφαλαὶ, vt Syncellus ille in Synodo VIII. loquitur, quinque Apoſtolicæ cathedræ, vt ipſemet profeſſus eſt, quinque κατ᾽ ἐξοχὴν Archiepiſcopi, vt Conciliorum fere omnium ſubſcriptiones teſtãtur; atque horum quinque omnium conſenſione quatuor ſunt in Oriente, conſequens eſſe vt quintus totum obtineat Occidentem. Quòd ſi Occidentis Patriarcha eſt Pontifex, quid reſtat, niſi vt ſpecialis, hoc eſt patriarchica eius diœceſis ſit Oc-

cidens, ſicut Alexandrini Patriarchæ diœceſis eſt Ægyptus? Et de Rufino, cùm in Nicæni Canonis expoſitione ſuburbicarias Eccleſias ab Epiſcopo Romano regi ſcripſit, ſi omnes patriarchicæ huius diœceſis Eccleſias complecti voluit, quod tuus ipſe Coniector affirmat, quis tam vecors, aut amens, vt non ſentiat quid neceſſariò conſequatur? Quid ergo ſalebras in plano quæris? & caliginem tute tibi, ne lucem videas, offundis? Pa- "P. 77. &c.
"triarchæ, inquis, in Occidente "
"præter Romanum dicti ſunt alij, & "
"dici etiam plures potuerunt. Quid "
inde? Non hîc illos quærimus, quibus Patriarchæ nomen indulgentiùs aliquando conceſſum eſt: de iis quinque ſermo eſt, qui Patriarchę κατ' ἐξοχὴν appellati ſunt, quos ſolos Patriarchas agnouit Iuſtinia-

nus, à quibus Ecclesia vt πεντάθρονος, & πεντακόρυφος, sic dici etiam potuit πενταπατριάρχος. Huius ordinis ac numeri Patriarcham, quis vnquam alium in Occidente finxit præter Romanum? Solus ergo Patriarcha Occidentis Pontifex. cuius proinde specialem diœcesim Occidentem dicimus, quatenus hæc à reliquorum Patriarcharũ diœcesibus distinguitur: cùm vniuersalis eius diœcesis, quam vt Põtifex administrat, non Occidentem solùm, sed Orientem simul, Ecclesiamque vniuersam complectatur.

P 90.97 ,, At specialis, inquis, Episcopi Romani diœcesis dici Occidens non potest, quem partem esse vniuersalis satis constat, sicut Libye pars erat Ægyptiacæ diœceseos, quæ ab Alexandrino Episcopo regebatur. Quæso te, vigiláſne, cùm

hæc ſcribis, an ſomnias? Pro Libya dic Ægyptum, & ſenties quam vim habeat argumentatio. Nam ſicut Ægyptus ſpecialis eſt Prouincia Epiſcopi Alexandrini, eademque pars totius diœceſis Ægypti, quæ præter Ægypti prouinciam, Libyem quoque ac Pentapolim cõplexa eſt: ſic Occidens ſpecialis eſt diœceſis Patriarchatus ſedis Apoſtolicę, idemque pars diœceſis vniuerſalis. quemadmodum Epiſcopi Lugdunenſis ſpecialis prouincia eſt prima Lugdunenſis, eademque pars vniuerſæ primatis eiuſdem diœceſis. Et in exercitu, quod te Cenſura noſtra monuit, ſi peculiarem cohortis cuiuſpiam aut alæ præfecturam ſubeat Imperator, has ſpeciales Imperatoris copias iure dixeris, etſi partem faciant exercitus vniuerſi. Quare non pu-

gnãt hæc inter ſe,vt vides, ſed ne-
ceſſariò cõnexa ſunt:prorſuſq;hal-
lucinatus es, qui cohærere iſta non
p.98. „ poſſe iudicaſti. Quæris deinde,
„ quoniam ſuburbicarias Eccleſias
„ apud Rufinum Occidentis Eccle-
„ ſias interpretati ſumus, an eodem
„ modo, ſi Romanas Eccleſias dixiſ-
„ ſet, Occidentis Eccleſias interpre-
„ tari licuerit. Quid ad hoc, inquis,
„ reſpondebit? quid reponet? Ar-
duum ſcilicet, implicatumque ne-
gotium, & ex quo nulla Sirmon-
dus expedire ſe arte poſſit. Quid
enim reſpondebit? Audire vis? Ine-
ptos eſſe qui hoc quærant, qui am-
bigant, qui Romanæ ſedis Eccle-
ſias omnes Romanas dici aut cen-
ſeri nolint. Nam cùm Romàniæ
Ρωμανίας nomine totum orbem Ro-
manum comprehendi videas ab
Athanaſio in Epiſtola ad ſolita-

rios, & Romanum orbem, Romanasque vrbes, gentes, regiones dici, quæ Romanorum Principum imperio regebantur: cur Romanas dici totius orbis Christiani Ecclesias non placeat, quas omnes vrbis Romæ Episcopo subditas esse constat: in quo vno, vt cum Auito Viennensi loquar, generalis Ecclesiæ residet principatus? Sed Romanam rectè dici Ecclesiam vniuersam soli negant qui in Ecclesia non sunt. Quòd si ex communi hoc capite Romanæ appellari Ecclesiæ omnes possunt, quid vetat quo minus Romanæ peculiariùs nuncupentur, quæ peculiari iure in Episcopi Vrbis sunt potestate; atque hoc nomine à ceteris, quæ eodem iure non sunt, distinguantur? Itaque quod de suburbicariis antè dictum est, hoc de Romanis

Ecclesiis statuendum. Vt Romanæ interdum Ecclesiæ dicuntur, quæ in Vrbe sola, Vrbisq; sunt Episcopatu; quo sensu Tiburtinæ, Tusculanæ, Albanæ Ecclesiæ Romanæ non sunt: interdum etiam Romanæ intelliguntur, quæ Prouinciæ Romanæ finibus continentur; quo modo à Romanis Episcopis & Ecclesiis, Italiæ, Campaniæ, Calabriæ, & reliquarum prouinciarum Episcopos & Ecclesias distingui iam audisti: sic Romanas à Rufino dici meritò potuisse omnes Occidentis Ecclesias, quæ in speciali Patriarchiæ Romanæ diœcesi positæ sunt. atque hoc argumento solas Orientales, quæ in hac diœcesi non censebantur, Romanas aut vrbicarias non fuisse. Noli ergo te vexare, vt aliam fuisse Romanam Ecclesiam doceas, aliam Gallicanam,

aliam Africanam. Diuersas locis, prouinciis, regionibus fuisse liquet: omnes tamen in Patriarchatu Romano erant, omnes hoc nomine Romanæ. quemadmodum in Patriarchatu Alexandrino (nam tibi, vt video, carmen idem sæpius occinẽdum est) alia fuit Ægypti prouincia, alia Libyæ, alia Pentapolis: omnes tamen in Ægyptiaca erant diœcesi, omnes Ægyptiacæ vocabantur.

Quid habes pręterea, quo Patriarchã Occidentis esse Romanũ Pontificem nõ satis probatum à nobis in Censura crimineris? Quia Græ- "p. 81. culis, inquis, testibus vsi sumus. O " religiosæ mentis homines, atque incorruptæ! quibus cùm aduersus Ecclesiam Romanam testimonia proferuntur, nullus est tam profligatæ fidei Phryx, aut Mysus, qui

non omni Ariſtide ac Socrate ſanctior videatur: at pro Eccleſia Romana ſi quid dicant, quamuis lectiſſimi, atque omni exceptione maiores ſint, Græculi ſunt omnes. Quid ergo? Græculum vocas Leonem ſapientem Imperatorem, cuius tum verbis oſtendi Patriarchæ Romani diœceſim ad vltimos Europæ fines olim pertinuiſſe? aut Græculum nũc dices Iuſtinianum, quo auctore Patriarcham Romanum toto Occidente vnicum eſſe
Pag. 88. didiciſti? Sed Zonaram & Balſamonem produxi, homines ſchiſmaticos. Magnum certè crimen. Nempe ſchiſmatici non erant Nilus & Barlaamus, quos tu longè deterioris atque obſcurioris notæ teſtes laudaſti. Verùm hoc etiam intereſt, quòd huiuſmodi homines, cùm aduerſus ſedem Apoſtoli-

cam blaterant, audiendi non ſunt, quia ſchiſmatici: cùm pro illa conſentiunt, repudiari veritas non debet, quæ ab aduerſariis etiam ipſis expreſſa atque extorta dominetur. Ac pudere te profectò, tuíque ſimiles par erat: cùm Occidentem vniuerſum Patriarchæ Romani diœceſim fuiſſe ſchiſmatici quoque ipſi adſtipulentur; tam peruerſi animi ac iudicij vos eſſe, vt ſpecialem hanc diœceſim cẽteſimum ab Vrbe lapidem non exceſſiſſe contendatis. At Græci, ais, Occi- " Pag. 86.
dentem Papæ ita concedunt, vt in "
Oriente nullam illi poteſtatem eſ- "
ſe velint. Quínam Græci? Schiſ- "
matici. Quid ad nos ergo in ſchiſmate ſuo quid ſentiant, cùm aliter ante ſchiſma ſenſiſſe Græcos exploratum habeamus? An iuris in Oriente nihil eſſe Pontifici ſentie-

bat Theodorus Studita, cùm Paſchalis Papæ opem depoſceret his verbis : βοήθησον ἡμῖν ὁ ὑπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμένε εἰς τοῦτο. ὄρεξον χεῖρα καθ᾽ ὅσον οἷόν τε ἐστίν. ἔχεις τὸ ἰσχύειν παρὰ θεῷ ἐκ τοῦ πάντων πρωτεύειν, ἐν ᾧ καὶ ἐτέθης. *Adiuua nos, qui has à Deo partes ſuſcepiſti. manum præbe, quoad fieri poteſt. Ex eo enim apud Deum habes poteſtatem, quia vniuerſis præſides, & ad hoc es conſtitutus.* An illum toti Eccleſiæ præeſſe negabat Maximus confeſſor, cùm ad Petrum illuſtrem ſcriberet: *Sanctiſſimæ Romanorum Eccleſiæ beatiſſimum Papam, id eſt Apoſtolicam ſedem, ab ipſo incarnato Dei Verbo, ſed & ab omnibus ſanctis Synodis ſecundum ſacros Canones, vniuerſarum quæ in toto terrarum orbe ſunt ſanctarum Dei Eccleſiarum in omnibus & per omnia percepiſſe & habere imperium?* An Occidentis Eccleſiis Epiſcopi Ro-

mani potestatem definiebat Patarensis ille Antistes, qui pro Siluerio Papa exule apud Iustinianum, vt Liberatus Breuiarii cap. 22. narrat, intercessit, *multos esse dicens in hoc mundo reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est, super Ecclesiam mundi totius, à sua sede expulsus?* Quòd si ad Pontifices Romanos nihil sua pertinere olim credebant Orientales, cur toties à Synodorum suarum sententiis ad sedem Apostolicam appellarunt? Cur Alexandrini, Antiocheni, Constantinopolitani, cùm res postulabat, quod sæpissimè accidit, coërceri à Pontifice Romano, excommunicari, abdicari Patriarchas suos flagitarunt? Cur decretis Pontificum, iudicatisque sine controuersia paruerunt? Nisi fortè adeo tua sponte factus es immemor omnium, vt de innumera-

bilibus exemplis non aliqua ſaltem recorderis; nec recurrant animo vel Anthimus Conſtantinopolitana ſede, quam temerè inuaſerat, ab Agapeto Papa deiectus; vel ab vno Felice Romano tres Orientis Patriarchæ, Petrus Alexandriæ, Acacius Conſtantinopoli, Petrus alter Antiochiæ ſacra communione pulſi, atque ab Eccleſiaſticis diptychis eraſi? vel Flauianus ab Epheſina, Chryſoſtomus à Conſtantinopolitana Synodo, hic ad Innocentium, ille ad Leonem, Petríque cathedram prouocantes. Quid enim tibi Euſtathium Sebaſtenum in Armenia Epiſcopum commemorem, quem Baſilius Magnus epiſtola LXXIV. docet, Epiſcopali honore in Synodo Melitinenſi ſpoliatum, cùm à Liberio Papa redintegrationis literas impetraſſet, eaſque

easque literas Synodo Tyanensi exhibuisset, à Synodo receptum mox fuisse, ac pristinæ dignitati restitutum? Quid Athanasiũ, cuius causa quo minus à Iulio Papa iterum retractaretur, ne ipsi quidem, qui illum in Synodo Antiochena damnarant, repugnare ausi sunt: neque vllis vnquam artibus efficere potuerunt, quin à Iulio, eiusque successoribus absolutus, iure optimo absolutus ab Ordodoxis omnibus censeretur? Hæc igitur & sexcenta id genus exempla, hæc nos veterum Orientalium præiudicia & sententias, tibi & consectaneis tuis opponemus. Ab his enim te, de Romani Põtificis in Ecclesiam vniuersam potestate quis rectè iudicantium sensus olim fuerit, discere oportebat, ab his te doceri, hos sequi, non Græculos

ſchiſmaticos. Quorum ſanè voces, cùm de Papæ auctoritate agitur, non minùs contemnendæ ſunt, quàm in cæteris Eccleſiæ controuerſiis ſperni ac reijci ſolent obſtrepentium ineptiæ & deliramenta hæreticorum.

FINIS.

CENSVRA

VINDICIARVM

Coniecturæ Anonymi Scriptoris.

De suburbicariis regionibus et Ecclesiis.

Auctore IACOBO SIRMONDO Societ. IESV Presbytero.

ANONYMO CONIECTVRAE VINDICIARVMQVE AVCTORI.

IFFICILE est, Coniector, omnium iudicio satisfacere. Tu enim, qui te serò in Cōiectura tua confutatū questus es, expostulabis nūc etiam, opinor, Vindiciis tuis non statim occursum esse. Aliis contrà mirum videbitur, cùm in his noui nihil adferas, sed αὐτὰ δὲ αὐτῶν rursus occentes, adduci potuisse me, vt quicquam omnino responderem. Tēperanda itaque consilij mei ratio fuit. vt nec silendo prorsus, expectationem tuam frustrarer: & pauca de multis refel-

lendo, tuum ſimul aliorúmque faſtidium vitarem. Erunt hæc pauca ſatis ſuperque, tum vt te in iis etiã, in quibus mirificè tibi places, imbecillitatis tuæ admoneant : tum vt totius Coniecturæ tuæ, Vindiciarumque vanitatem iterum oſtẽdant. Docebunt enim, & circa prouinciarum Metropoles, epochámque Synodi Arelatenſis, erraſſe te vbi alios redarguendos putaſti ; & tuæ iſtius Vrbicariæ intra Centeſimum diœceſis, cùm nulla ſit, nec poſtulari, nec dari à quoquam vindicias poſſe. Quæ cùm oculos tuos ferient, percellentque, ſi diſſimulare tamen perges, & videre te negabis : tũ ego laruæ huius, ſub qua lates, vim nouam mirabor, quòd aliis quæ præſtare ſolet vt non videantur, tibi hoc etiam præſtet, vt quæ vides non videas.

PERIOCHE SINGVLO-rum capitum huius Censuræ.

Capvt I.

Coniectoris in Vindiciis suis tergiuersatio. In Mæcenatis suasoria apud Dionem iterum allucinatur. Secundæ appellationes in Prouinciis ab earum Consularibus ad Augustum fiebant, non ad Præfectum Vrbi.

Cap. II.

Diœceses à spectabilibus tantùm viris administratæ. proinde non à Præfectis prætorio, neque à Præfecto Vrbi, qui erant illustres. Coniectoris fallacia in voce Diœcesis. quid propriè significet. Dignitatum tres gradus. triplicis quoque generis administratio, seu diœcesis.

Cap. III.

Metropoles ex legum subscriptionibus certò cognosci non possunt. Vana in eam rem hyemis vel æstatis obseruatio. Coniector indicio suo captus.

Cap. IV.

Suburbicariæ Cẽtesimo non circum-

ſcriptæ. Picenum extra Centeſimū, Vmbriæ pars plurima intra Cẽteſimum. Vmbriæ prouincia ſemper à Piceno diuerſa. Spoletium Vmbriæ oppidum, non Piceni.

Cap. V.

Epocha primi Concilij Arelatenſis. Conſtantinus Magnus huic Concilio non interfuit. Cæciliani & Donatiſtarum controuerſia. Conſtantini reſcriptum ad Synodum Arelatenſem. Conſules Catholicorum Cõciliis adſcribi ſoliti. Iudicium Conſtantini vltimum pro Cæciliano.

CENSVRA VINDICIARVM Coniecturæ Anonymi Scriptoris.

De ſuburbicariis regionibus et Eccleſiis.

Cap. I.

Coniectoris in Vindiciis ſuis tergiuerſatio. In Mæcenatis apud Dionem ſuaſoria iterum allucinatur. Secundæ appellationes in Prouinciis ab earum Conſularibus ad Auguſtum fiebant, non ad Præfectum Vrbi.

SEPIAS, vbi ſenſere ſe apprehendi, effuſo atramento abſcondi ferunt. Hoc tu ingenio

in Vindiciis tuis vti, Coniector, videris: cui vnus hic perpetuò est scopus, vt à te dicta, vel tibi obiecta dissimules, clara & perspicua infusces atque inuoluas, & tum maximè victoriam canas, cùm victus iaces. Quid hoc rei sit tute nosti. & si hoc quoque dissimulas, facere tamen non potes, quin ij etiam qui lyncei non sunt facilè animaduertant. Prima inter nos controuersia fuit de Mæcenatis apud Dionem verbis libro LII. ecquid ille de causarum appellationibus suadeat Augusto. Tu quæstionem aliò vocas, & quæri vis, an quod suadebat Mæcenas, ab Augusto sancitum sit. Quid hoc ad nos? Non enim id agitur: sed vtrùm tu Mæcenatis mentem sis assecutus, cùm ad Præfectum Vrbi ab iis de quibus egerat magistrati-

Vindic. p. 1.2.3.

bus prouocationes concedendas censet. Tu de appellationibus, quę à Prouinciarum magistratibus fiebant, intelligendas putasti. nos, quia de vrbanis tantùm magistratibus egerat, nondum de prouincialibus, non prouinciales sed vrbanas tantùm appellationes accipi posse docuimus. Habes tamen hîc etiam quod cauilleris. Quidnam? De prouinciarum quoque magistratibus actum antea fuisse à Mæcenate. Quo loco? Cùm de vrbanis, «
inquis, differens suasit ne vrbano «
officio gesto statim in prouincias «
cum armis mittatur. Tuam fidem, Coniector, si quam habes. Hoccine est ratiocinari, an potiùs otio tuo & charta, atque auribus & oculis nostris abuti? Ergo prouincias nominare est de prouinciarum magistratibus agere, & ad

quos ab illis appellare liceat decernere? Quid ergo sibi vult Mæcenas, cùm de Prouinciarum postea iudiciis differens, in his appellationes à prætoriis iudicibus, non ad Præfectum Vrbi, sed ad cuiusque prouinciæ Consularem referendas suadet? Idémne censes esse Cõsularem appellare, quod Præfe-
„ ctum? Non, inquis. sed quid vetat
„ à prætoriis primum in singulis pro-
„ uinciis ad Consulares cuiusq; pro-
„ uinciæ appellatum fuisse, & à Con-
„ sularibus deinde ad Præfectum
„ Vrbi? O acutum, gnauumque hominem, qui hîc etiam inuenit, quo puram & limpidam aquam turbaret! Sed tibi vni turbidam fecisti. Nam quis præter te non videt quid ibidem Augustum compellans concludat Mæcenas. Δίκαζε δὲ καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ τά τε ἐφέσιμα, καὶ τὰ ἀναπόμ-

τιμα, ὅσα ἂν παρά τε μειζόνων ἀρχόντων, καὶ παρὰ τοῦ πολιάρχου ἀφικνῆται. *Iudica*, inquit, *ipse priuatim quæcumque vel à maioribus Magistratibus, vel à Præfecto Vrbi appellationes proficiscentur.* Quo loco μείζους ἄρχοντας, *maiores* magistratus à Dione dici τοὺς ὑπατευκότας, *Consulares*, quorum in prouinciis erant μείζους ἡγεμονίαι, ne tu quidem, si Mæcenatis orationem perlegas, inficiari audebis. Et à Præfecto igitur, ad quem ab vrbanis, & à Consularibus, ad quos ab inferioribus prouinciarum iudicibus appellari mos erat, prouocare iterú vt liceret suadebat Mæcenas; sed ab vtrisque ad Augustum. Quare fefellit te acumen tuum, cùm à Consularibus ad Pręfectum Vrbi appellari posse coniecisti. Atque hoc in peruersa erroris tui defensione consecutus es, vt

qui vno in Dionis loco ſemel lapſus videbare, non vnius iam, ſed multiplicis noxiæ multam debeas.

CAPVT II.

Diœceſes à ſpectabilibus tantùm viris regebantur. Proinde non à Præfectis prætorio, neque à Præfecto Vrbi, qui erant illuſtres. Coniectoris fallacia in voce Diœceſis. quid propriè ſignificet. Dignitatum tres gradus. triplicis quoque generis adminiſtratio, ſeu diœceſis.

DIOECESES plurium prouinciarum, qualem tu Præfecto Vrbis adfingebas, à ſpectabilibus viris adminiſtrari ſolitas in Cenſura ſignificauimus. Senſiſti hoc telum quò tenderet. Nec enim obſcurum erat diœceſes, quæ ſpectabilium tantùm eſſent, Præfecto Vrbi, qui inter illuſtres cēſebatur,

conuenire non posse. Itaque vt ictum eludas, diœceses etiã à Pręfectis prætorio, quos illustres fuisse constat, administratas contendis; vt à Præfecto præt. Galliarum diœceses tres, Galliam, Hispaniam, Britanniã. Quid hoc verò est aliud, quàm sepiarum more aquam turbare, & clarę atque apertæ luci tenebras obducere? Sed ego te, nisi valde proteruus es, è latebris eruã, & quam refugis lucem vel inuitum intueri compellam. Primùm enim, vnde nunc didicisti, Diœceses à Pręfectis prętorio administratas, qui nuper in Coniectura tua scripseras, te Pręfectos, qui diœceses regerent, duos tantùm nosse, Præfectum Augustalem, & Præfectum Vrbi? An cùm inter magistratus, qui diœcesibus pręfuerunt, Pręfectorum Vicarios recẽseres, Præfe-

cti ipsi latere, atque oculos tuos effugere potuerunt? Quis credat! Alia igitur consilij tui ratio in Cō-iectura fuit, alia in Vindiciis. Coniecturam nempe cùm scriberes, nondum animaduerteras Rectores diœceseôn spectabiles omnes fuisse, non illustres. Hoc te cùm Censura nostra commonuisset, Præfecto Vrbi, cui diœcesim adstruebas, ne inter spectabiles illustris solus esset, quærendos ex illustrium ordine collegas censuisti. Itaque Præfectos Prætorio adiecisti; hoc est errorem errore cumulasti. Nam quî possunt Præfectis Prætorio diœceses, de quibus agimus, conuenire, si diœcesim tua ipsius confessione intelligimus iunctarum inter se plurium prouinciarum administrationē? Quia *Præfectos Prætorio*, inquis, *plures re-*

xisse

xisse diœceses compertum est. Quid tum verò? An non aliud est Diœcesim vnam plurium prouinciarum regere, quales sunt de quibus disserimus, & qualem tu Præfecto Vrbi frustra moliris, aliud diœcesibus multis præesse, quarum singulas aliæ potestates regant? Quæso te, cùm alij sint singularum prouinciarum Iudices, vt Consulares, Præsides, Correctores, alij Diœceseôn Moderatores, vt Vicarij, Comes Orientis, Præfectus Augustalis; an ferendum putes, si quis Vicarios, aliósue diœceseôn Rectores, prouinciarum Rectoribus ideo adnumerandos dicat, quia diœceses singulæ multas prouincias amplectuntur? Rideres profectò, & meritò rideres. Hunc igitur qui fucum in prouinciarum nomine facere velit, exsibilandum

censeas;te, qui pari fraude in diœcesibus cauillaris, ferri aut latere posse confidis? Verùm quo consilio Præfectos prætorio in consortium adsciueris iam ostendi. Sperasti, si ab his qui illustres erant administratas diœceses constaret, fore vt à Præfecto etiam Vrbi administrari potuisse obtineres. Nec absurdum hoc quidem ex capite videbatur. At diœceses illustrium vnquam virorum fuisse, quo auctore confirmabis? An Zenonis Augusti L. vnica Cod. *Vt omnes iudices*, aut L. vnica Cod. *De ratiociniis operum publicorum*, in qua vtraque qui diœceses administrãt spectabiles Iudices præcipuo & proprio titulo nuncupantur? An Honorij lege alia, quæ numero est LXI. Cod. Theod. *De appellationibus*, in qua Vicarius Vrbis nomina-

tim vir ſpectabilis appellatur? An ex vtriuſque imperij Notitia, quæ vniuſcuiuſque diœceſis Vicario eundem ſpectabilitatis titulũ ſemper adſcribit? Denique cùm publicarum adminiſtrationum tres præcipuos fuiſſe gradus non ignores, ac tres itidem dignitatum gradus Iudicum, qui eas ſuſtinebant: cùm alij, inquam, clariſſimi fuerint, qui ſingulas prouincias regebant, alij ſpectabiles, qui diœceſes; alij illuſtres, qui ampliſſimam per diuerſarum diœceſeôn tractus poteſtatem exercebãt: quamcumque in partem te conuertas, facilius ſit vt diœceſis nomen, quod ſecundi generis proprium eſſe inter nos cõuenit, ad reliquos etiam gradus transferri videas, vt cùm pro vnica prouincia ſumitur, l. XXXIV. Cod. Theod. *De nauicula-*

riis, aut cùm totam Præfecti prætorio administrationem significat, vt L. III. Cod. Theod. *De prætoribus & quæstoribus*: quàm vt diœcesim propriè dictam Præfectis prętorio, vel illustri cuipiam Iudici conuenire, aut ab aliis quam à spectabilibus viris administratam vnquam fuisse comperias. Quare certum est & falli te, qui diœceses illustribus tribuas; & immeritò nos reprehendi, quòd diœceseôn Rectores spectabiles fuisse diximus, non illustres.

CAP. III.

Metropoles ex legum ſuſcriptionibus certò cognoſci non poſſunt. Vana in ea rem hyemis vel æſtatis obſeruatio. Conіector indicio ſuo captus.

IAM vides, opinor, quàm lenem me facilémque habeas aduerſarium, qui cùm Vindicias tuas omni ex parte oppugnare ac refellere poſſim, de paucis earum capitibus litem moueam. Sed hoc nunc loco non reprehenſionem abs te, ſed collati beneficij gratiam expectari ac repeti ſentio. quam quidem, ne ingratus in te videar, pro eo referam ac mereris. Scripſeras in Coniectura tua, vrbes, in quibus acceptæ vel allegatæ leges in Codice ſignificentur, Prouinciarum, Coniect. P.19.27.29

ad quarum Rectores missæ leges essent, Metropoles fuisse: atq; hoc argumento Florentiam Tusciæ, Fanum Piceni, Spoletium prouinciæ suæ caput esse concluseras. Nos contrà leuem aut potiùs nullam esse huiusmodi coniecturam ostédimus. Solitas enim prouincias suas obire Iudices, & quacumque in vrbe res tulerat, ibi acceptam vel allegatam legem adnotare. Neque aliud nos in ea re mysterium nosse professi sumus. Tu verò sacrorum antistes & mystagogus, arcana mysteria ἐξορχούμενος, id quod hactenus scilicet ignorabamus nos doces, æstate prouincias suas obire solitos magistratus; reliquo anni spatio in metropolibus consistere. Proinde cum in Codice Theod. lex v. *De pactis* ad Consularem Piceni, & lex VIII. *De ac-*

Cens. Pag. 19. 20.

Vindic. P. 12. 13.

cusationibus ad Correctorem Tusciæ, hæc accepta Florentiæ, illa Flauia Fanestri allegata eo tempore dicantur, quo Iudices à primariis vrbibus non excedebant, consequens esse, vt Florentia & Fanum suarum prouinciarum metropoles videantur. Et pro hac, vt loqueris, indicina atque in posterum cautione, μήνυτρον parari iubes. Quis recuset? Cùm præsertim alia nos disciplinæ tuæ commoda sperare iubeas, si ingrati non fuerimus. Gratiam ergo, vt dixi, referre paratus sum quam debeo. Sed quo tandem nomine vis deberi? An quia ex Strabone & M. Tullio prouinciarum Presides æstaté in itineribus ponere solitos docuisti? Atqui hoc ipsũ Philippus Berterius in Diatribis suis prior animaduertit. Cur alienæ operæ, obseruationis-

que mercedem flagitas? aut cur in illum ingratus es adeo, vt dissimules? An quia, quod Betterio in mẽtem non venerat, de tuo adiecisti, vt quacumque in vrbe consedisse per hyemem Præsides, aut legem aliquam à Principe accepisse constaret, eam totius prouinciæ metropolim affirmares? At quî potest ex Strabonis verbis hoc elici, qui Præsidem Hispaniæ scribit in oris maritimis, hoc est nunc vna, nunc alia in vrbe, sed Carthagine potissimùm, & Tarracone hyemare consuesse? Quî potest cum Theodosij lege VI. *De officio Rectoris prouinciæ* id consentire, qua præcipit, vt *in illis quinque vrbibus, quæ potiores esse ceteris asseruntur, vicissim hyemandum sibi Iudices recognoscant?* Vides ergo, cùm diuersis in locis hyemes transegerint, quod de metropoli

coniiciebas, friuolum atque incertũ esse. Verùm indulgebo hîc etiã tibi, & quod iure inficiari liceret, vltro concedam. Dabo enim dubium non esse, quin vbi accepta hibernis mensibus lex legatur, ea metropolis sit prouinciæ. Dabo etiam, quod Italis ægrè persuaderes, in hibernis mensibus censeri Aprilem posse, quo exeunte Flauia Fanestri allegata dicitur lex v. *De pactis*: atque hiberno etiam aliquo mense acceptam Florentiæ alteram *De accusationibus* legem fuisse; tametsi quo mense accepta sit, nullum in ea sit vestigium. Dabo denique vtriusque legis indicio Florentiam Tusciæ caput iam tum fuisse, ac Fanum Piceni metropolim, non Auximum, vt Procopius docet Belli Gothici libro II. De Spoletio, quod eodem argumento

ſuæ quoq; prouinciæ metropolim adſerebas, in hoc loco cur ſiles? Etenim Cõiecturæ tuæ cap. v. Diſſertationis I. verba ſunt: *Spoletium metropolim fuiſſe oſtendit ſubſcriptio legis* v. *Cod. Theod.* DE *medicis & profeſſoribus, hæc videlicet*, ACCEPTA SPOLETIO. Quo die accepta? quo menſe? cur hoc aſtutè prætermittis? Sic enim habet: ACCEPTA IV. KALENDAS AVGVSTAS SPOLETIO. Dic, ſodes, Iulius menſis apud vos hibernus eſt menſis, an æſtiuus? Profectò ſi metropoles ex hiberni temporis nota diſcernuntur, quo Iudices in illis commorari ſolebant; ex ea lege, quam ſumma æſtate acceptam liqueat, quo tempore prouincias obire & concurſare mos erat, metropolim Spoletium fuiſſe argumentari non licet. I nunc ergo, &

indicinæ tuæ mercedem exposce. Nam indicio tuo, mi Coniector, tanquam sorex periisti.

CAP. IV.

Suburbicariæ Centesimo non circumscriptæ. Picenum extra Centesimum erat, Vmbriæ pars plurima intra Centesimum. Vmbriæ prouincia semper à Piceno diuersa. Spoletium Vmbriæ, non Piceni.

QVID à me nunc expectas? An vt ea quæ deinceps de Suburbicariarũ regionum situ & numero disputas, iterum, excutiam? Quid opus est iam prostrata & euersa nouis machinis oppugnare? Suburbicarias vis omnes esse, quæ centesimo ab vrbe lapide contineantur, extra hos fines ac terminos nullas esse. Hoc ergo in Censura pridem falsum esse docui, & pro- Vindic. Pag. 14.

ximè in Aduentoria, aduerſus illum, qui te fruſtra nuper aduẽtitiis copiis iuuare conatus eſt, liquidò confutaui. Picenum enim, quod ſuburbicarium fuiſſe inficiari non potes, extra Centeſimum eſſe oſtendi: Vmbriam contrà, quam ſuburbicariatm fuiſſe negas, Centeſimo comprehendi. Quid habes quo arietis huius vim atque impetum ſubterfugias? Enimuero etiam qui Italiam non viderunt, facilè tamen in antiquis Itinerariis animaduertunt, cùm iter olim ab vrbe Roma in Picenum duplex fuerit, vnũ Anconam verſus per Vmbros, alterum Hadriam vſque per Sabinos; ex vtriuſque itineris rationibus conſtare, Piceni fines vltra Centeſimum poſitos fuiſſe. Hadriam enim per Sabinos, vt Æthicus deſcribit, iter hoc erat.

AB VRBE HADRIAM VSQVE M. P. CLXVI. sic

Eretum	*M.P.*	XVIII.
Vicum nouum	*M.P.*	XIV.
Reate	*M.P.*	XVI.
Cutilias	*M.P.*	XVIII.
Interocrium	*M. P.*	VI.
Falacrinum	*M.P.*	XVI.
Vicum Vatiæ	*M.P.*	IX.
AD CENTESIMVM	*M.P.*	X.
Asculum	*M.P.*	XII.
Castrum Truẽtinum	*M.P.*	XX.
Castrum nouum	*M.P.*	XII.
Hadriam	*M.P.*	XV.

Horum quæ hîc vides ante Asculum, Piceni nobilissimam coloniam, oppidum nullum est in Piceno: quæ Asculum præcedunt, Sabinorum sunt omnia. Cùm igitur ante Asculum, hoc est ante Piceni exordium, centesimũ ab Vrbe

lapidem notatum videas, quid exploratius, quàm Piceni regionem ab hac quidem parte, totam extra Centesimum sitam esse. Quid verò ab altera parte, qua Anconã per Vmbros iter est via Flàminia, propiusne abesse Picenum Roma censes? Interualla metire, & ad calculos reuoca.

AB VRBE ANCONAM.

Ocricolos	*M.P.*	XLVII.
Narniam	*M. P.*	XII.
Ad Martis	*M. P.*	XVIII.
Meuaniam	*M. P.*	XVI.
Nuceriam	*M. P.*	XVIII.
Dubios	*M. P.*	VIII.
Prolaqueum	*M. P.*	VIII.
Septempedam	*M. P.*	XV.
Trea	*M. P.*	IX.
Auximum	*M. P.*	XVIII.
Anconam	*M. P.*	XII.

Si rectè summam subduxeris,

ab vrbe Roma Nuceriam vſque millia paſſuum colliges CXI. Nucerinos autem cognomine Fauonienſes, eorúmque vrbem Nuceriam coloniam in Vmbriæ vrbibus numerari nemo neſcit. Quòd ſi vltra Centeſimũ ab vrbe lapidem Vmbria porrigitur, quis erit adeò vecors, vt Piceni regionem, quæ poſt Nuceriam Apennino monte ab Vmbria diuiditur, intra Centeſimi fines poſitam dici poſſe arbitretur? Et Picenum igitur totum quantum eſt extra Centeſimum eſt ſitum, & Vmbria ab Ocricolis Nuceriam vſque intra Centeſimum. Quo conſtituto, quis non intelligat, tuam iſtã Præfecti Vrbis diœceſim; quam Centeſimi ſpatiis ita definiebas, vt omnes eius partes occuparet, cùm ab illa Vmbriam excludas, & Picenum in ea com-

prehendas, commentitiam totam & figmenti ſimilem videri? Sed inueneras tamen, cuius auctoritate fabulam fulcires, agrimenſorem Balbum, qui tibi Spoletium, quod in media eſt Vmbria, Piceni vrbem eſſe affirmaret. Vnde Picenum, quod ſuburbicarium appellatur, in Vmbria ipſa, atque intra Centeſimum collocabas. Quod nos cùm futile ac ridiculum eſſe in Céſura docuerimus, audes nunc tamen Balbum tuum vindicare: nec dubitas; quin Spoletium Piceno, quoniam Balbus ita ſenſit, adſcribendũ videatur. Itáne verò! quia Balbus ſenſit, ideo verũ iudicas? Quid ergo vetat, quin pari ratione Hiſpaniam quoque nõ regionem, ſed vrbem vnicam cum Ephoro apud Ioſephum dicas fuiſſe; aut Rhodarium fluuium cum Eridano confundas

fundas, quoniam hos Apollonij Argonauticω̃n Scholiastes non distinxit? Nimiùm certè religiosus es non bonorum auctorum consectator. Quanquam nisi me animus fallit, non tam spectasti, vt cum Balbo sentires, quàm vt illum tecum sensisse persuaderes. Poteras exemplo nostro Balbum ab erroris suspicione liberare. Sed maluisti quem illi errorem affinxeras, quoniam ita res tua postulabat, mordicus tenere. Italiæ, inquis, prouinciæ non ad vnius tẽporis rationem æstimandæ. Sæpius enim in plures diuisæ sunt: sæpius earum termini, finesque confusi. Quid tum verò? An vlla vnquam ætas fuit, qua Picenum in Vmbriam transcenso Apennino demigrarit, vt Spoletium, quod Vmbriæ semper fuerat, in Piceno esse dici posset? Quis vn-

Vindic. p. 25.

quam auctor Picenum ab Vmbria non discreuit? An Polybius, apud quem Hannibal libro III. post pugnam Trasymenicam, διελθὼν τὴν τῶν Ἰσόμβρων καλουμένην χώραν, καὶ τὴν τῶν Πικέντων, per Vmbriam & Picenum Hadriam versus iter instituit? An Strabo, cui Καμέρτη τῆς Ὀμβρικῆς πόλις ἐστὶν ἐν αὐτοῖς τοῖς ὁρίζουσι τὴν Πικεντίνην ὄρεσιν, Camerinum Vmbriæ est oppidum in ipsis montibus qui Picenum ab Vmbria disterminant? An Ptolemæus, qui post Vmbrorum Οὐιλόμβρων oppida, & in his Spoletium, mox deinde τῶν Πικηνῶν Picentum vrbes enumerat? An Codices legum, aut Imperij Notitia, aut Inscriptiones antiquæ, in quibus innumera sunt exempla, quæ hoc inter cetera vtriusque prouinciæ discrimen docent, quòd Vmbria cum Tuscia per Cor-

rectorem, Picenum per Consularem regebatur? Quæ cùm ita sint, cùm ætatum omnium consensu aliud sit Vmbria, & aliud Picenum, Spoletiumque Vmbriæ omnes asserant, non Piceno, cuiquámne hominum Balbi vnius tam incerto testimonio, Piceni, Vmbriæque confusas regiones, & Spoletium in Picenum ex Vmbria translatum persuaderi posse arbitraris? At ego ne tibi quidem, si me ingenij tui coniectura non decipit, hoc satis persuasum puto. Sed indulgēdum videlicet causæ fuit: tanti erat diœcesim Præfectianam intra hos fines effingere. aliter illa redigi ad Centesimum non poterat. Quid verò tandem es assecutus? Consilium tuum vt cordati mirētur omnes, laudet nemo: quòd nouæ atque inauditæ fabulæ tam absurdis

reprehensionem nostram, vt quæ in illum iam dicta sunt, in te quoque omnia conueniant. Vnum est præcipuè tuum, quod nefas sit prę-terire. Cur enim de Synodi primæ Arelatensis epocha te docentem non audiam, qui audire me velle antea professus sum, & nunc vt discam purgatis auribus adesse iubes? Scire auebam autem, quid causæ esset, quamobrem tu Synodum illam non anno Christi CCCXIV. vt Volusiani & Anniani Consulatus indicabat; sed biennio pòst anno CCCXVI. habitam contendas. Rem tam multis & tam certis argumentis comprobasti, vt ambigi non liceat; tam asseueranter, vt ex tripode loqui videare. Denique Synodum hâc in annum CCCXVI. necessariò conferendam putas. Quid ita? quia Constantinum, in-

„ quis, ex Codicis Theodosiani sub-
„ scriptionibus liquet anno CCCXIV.
„ Treuiris Augusto mense, hoc est
„ indicti Concilij tempore fuisse, an-
„ no CCCXVI. Arelate. Quid tum inde? An quia Imperator Arelate illo anno fuit, propterea Concilium illo anno celebrari oportuit? aut quia idem anno CCCXIV. apud Treuiros erat, idcirco Arelate Cōcilium illo absente cogi non potuit? Non potuit, inquis, quia *Con-*
„ *cilio Arelatensi Constantinum magnum*
„ *interfuisse certum est.* Quo teste id probas? Eusebio in vita Constantini lib. 1. cap. 37. & 38. Tuam iterum hoc loco fidem, Coniector. Vllúmne in his locis verbū est, quod Constantinum in Concilio Arelatensi interfuisse significet? Si sciēs nō fallis, redi in memoriam. Priore loco Constantinum in Synodo

Nicæna inter Episcopos consedisse narrat. de illa enim agi obscurum non est: quot enim aliæ Synodi fuerunt, quibus non interfuit? Posteriore in componendis Africæ dissidiis laborasse testatur: sed Synodum in ea re nullam commemorat. Cur Eusebio affingis, quæ ab Eusebio scripta non sunt? Poteras sanè alios testes laudare, qui id ipsum, quod Eusebio tribuis, ætate nostra scripserunt. Sed pudebat nimirum, si per illos profecisse videreris. Ceterùm quod tu cum illis certum putas, in Synodo Arelatensi Constantinum interfuisse; ego contrà certissimum duco non interfuisse. Et quoniam quæ pro tua sententia facere iudicabas exposuisti; nunc æquum est, vt pro nostra nos loquẽtes audias. Tuæ postea erit industriæ, videre

an noſtra nos coniectura fallat, an te tua. Quibuſnam ergo me rationibus ductum cenſes, vt Conſtantinum à Synodo Arelatenſi abfuiſſe dicam? Quià ex Synodo illa ad Cōſtantinum appellatum eſt; quia Epiſcopi Synodo peracta de Synodi euentu ad Conſtantinum retulerunt; quia Conſtantini extat reſcriptum ad Epiſcopos, quo illorum relationi reſpondet. Cùm in iudicio appellari niſi ad abſentes non ſoleat, nec referri niſi ad abſentes, nec reſcribi; ſi de his tribus conſtabit, quid amplius deſiderabis, vt abſentem fuiſſe Conſtantinum intelligas? Reuoca igitur animum ad Cæciliani Epiſcopi,& partis aduerſæ cauſam, quæ tum agebatur. Hanc triplici iudicio examinatam deciſamque comperies. Primùm Romæ ab Epiſcopis Gal-

liæ & Italiæ coram Melchiade: deinde ab Episcopis iterum Arelate; postremo ab Imperatore ipso Mediolani. Auctor & testis est multis in locis S. Augustinus, tum maximè in Epistola LXVIII. quæ cleri Hipponensis nomine scripta est ad Ianuarium Episcopum. *Iussit*, inquit, *Imperator venire partes ad Episcopale iudicium in vrbe Roma faciendum. vbi quemadmodum causa dicta atque finita sit, indicant gesta Ecclesiastica. Iam vtique post pacificum moderamen Episcopalis iudicij, omnis contentionis & animositatis pertinacia debebat extingui. Sed rursus maiores vestri ad Imperatorem redierunt, & non recte iudicatum, neque omnem causam auditam esse conquesti sunt. Vnde ille alterum Episcopale iudicium dedit habēdum in Arelatensi Galliæ ciuitate. Vbi multi vestri vana & diabolica dissensione*

damnata cùm Cæciliano in concordiam redierunt. Alÿ verò pertinacißimi & litigiosißimi ad eundem Imperatorem appellauerunt. Postea & ipse coactus Episcopalem causam inter partes cognitam terminauit, & primus contra vestram partem legem constituit, vt loca congregationum vestrarum fisco vendicarentur. Audis de Romano iudicio conquestos esse Donatistas, ab Arelatensi autem ad Constantinum appellasse? Idem iterum Augustinus, sed paucis, libro II. contra literas Petiliani cap. XCII. *Petẽtibus*, inquit, *maioribus vestris Episcopale iudiciũ dederat Constantinus & apud Romã, & apud Arelatum. quorũ primum apud eũ accusastis, ab altero ad eum appellastis.* Eadem rursus in aliis epistolis repetit, CLXII. CLXV. CLXVI. CLXVII. CLXXI. eadem in aliis libris. Sed quid opus est ad eam rem Augusti-

ni teſtimonia congererc, cùm extet, vt dixi, Conſtantini ipſius ad Epiſcopos Concilij Arelatenſis Epiſtola, in qua de iis qui in concordiam cum Cæciliano redierant gratulatus, reliquos qui appellarant notiſſimis illis verbis deteſtatur, O *rabida furoris audacia! ſicut in cauſis gentilium fieri ſolet, appellationem interpoſuerunt?* Agnoſcis enim, ni fallor, decantatam à multis, & ab Optato hiſtoriæ ſuæ inditam exclamationem. Quam quidem qui ad Synodum Romanam Melchiadis referendam cenſuerunt, non animaduerterant ſcilicet, nullos in Synodo illa aduerſarios pacatos, nullos ad Imperatorem prouocaſſe perhiberi. Tu verò, qua es ingenij perſpicacitate ac ſolertia, niſi quid δουλεύων ὑποθέσει diſſimulas, minimè in poſterum dubitabis,

quin hoc vno huius Epistolæ argumento Constantinum in Synodo Arelatensi, vnde ad ipsum appellatum sit, non interfuisse constet: frustráque te in relegendis per singulas legum subscriptiones regiorum itinerum vestigiis desudasse, vt Constantinum Arelate anno CCC XIV. non fuisse concluderes, & Concilium illo anno coactum, aduersum certissimam adfixi Consulatus notam pernegares. Quid enim est, quod de Consulibus adscriptis tenebras offundere & obscurare conaris? Neque mo-
„ ror, inquis, Arelatensi Concilio
„ subscriptos vulgo Consules. No-
„ tum est characterismos tempo-
„ rum in Conciliis sæpe corruptos,
„ dum eos imperiti supplere volue-
„ runt. Quænam hîc tua est mens?
„ Negas Consules antiquis Conci-

liis apponi ſolitos? Conuincet Auguſtinus, qui in Breuiculo Collationis, Catholicorum Concilia Conſules & dies ſemper habuiſſe teſtatur. An Voluſianum & Annianum, qui anni CCCXIV. Conſules fuerunt, Concilio Arelatenſi perperam ſuppoſitos cauſaris? Reclamant vetuſtiſſima, aut omnium potius ætatum exemplaria, quæ hos Conſules conſtantiſſimè repræſentant. Memorantur, inquis, " ab Auguſtino, in libro contra Do- " natiſtas poſt Collationẽ, cap. XXIII. " literæ Conſtantini ad Eumelium " Vicarium Africæ, Sabino & Rufi- " no Cõſulibus, id eſt anno CCCXVI. " datæ de purgatione Cæciliani in " Concilio Arelatenſi. At ego non ſolùm memorari ab Auguſtino lib. III. contra Creſconium cap. LXXI. eaſdem Conſtantini literas

memini; sed aliquot etiam illarum verba recitari : in quibus se non in Concilio Arelatensi, vt tibi visum est, sed post Episcopalia iudicia, id est post Synodos duas, Romanam & Arelatensem, inter partes vltimo iudicio cognouisse, & innocentem Cæcilianum cōperisse significat. Quod in Breuiculo etiam Collationis apud eundem Augustinum aliquanto apertiùs expressum est: *Et recitatum est*, inquit, *iudicium* Constantini, *quemadmodum se inter partes causam* Cæciliani *cognouisse, & ad Eumelium Vicarium Africæ scripsisse, quòd remotis omnibus arbitris Cæcilianum innocentem, illos calumniosissimos cognouisset, testatus est. commemorans etiam in Arelatensi oppido pro Cæciliano Episcopale iudicium : cui iudicio iam plurimi ex dissensione consenserant, reliquis adhuc resistentibus & dis-*

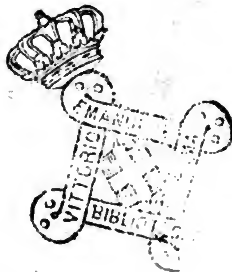
cordantibus. Quocirca præcessit omnino Synodus Arelatensis iudicium Cōstantini: illa Volusiano & Anniano Coss. hoc biennio pòst Sabino & Rufino Coss. Longum enim tempus intercessisse, dum conuocantur ex Africa partes, & Romam primùm, deinde Mediolanum, vbi peracta res est, conuenire iubentur, declarat in primis Epistola CLXII. Augustini. Præfuisse autem iudicio suo Constantinum vt dubitat nemo: ita Synodo non interfuisse, quantumuis repugnes, luce clariùs ostendunt quæ dixi. neque tu hanc lucem poteris, totam effundas sepiam licet, vllo dissimulationum tuarum atramēto infuscare.

FINIS.

Errata.

Pag. 15. Namneticæ. 34. emphyteuticariis. 50. litteris eius causæ. 64. lis fuerit. 85. propriè & κατ' ἐξοχὴν dicta fuisse. 134. ἐξορχούμενος. 139. iterum excutiam.

IHS

